

PLUS
VIANOČNÝ
Špeciál!

Aké boli v Trenčianskom
kraji kedysi?
strana 10-11

Čas Vianoc

Mikuláš

Náš Mikuláš Leo

strana 7

Reportáž z konca kraja

Neberte nám rapidečku

strana 12 – 14

Zabudnuté zvyky

Z tradície rarita?

strana 20

Zaklopte na dvere, je čas Vianoc

Sviatočný špeciál dvojmesačníka Trenčín región, ktorý držíte v rukách, sme sa podujali premeniť na spoznávací vianočný bedeker. Či sa nám to podarilo, zistíte sami.

Nazreli sme do každého kúta kraja. Na hornej Nitre sa Vianoce nosia v inom štate ako na hornom Považí, myjavských kopaniciach, pod Inovcom či na Javorine. V jednom sa predsa len zhodneme, najkrajšie sviatky roka sú všade originálne, bezprostredné, svojské. Práve v tom je ich čaro.

Chceli sme čitateľom aj poradiť, aby sa za vianočným tipom nenáhlili do

vedľajšieho okresu, susednej dediny. Možno stačí zaklopať na dvere oproti a pootvoriť ich. Niekde sa drží prísny pôst, o poschodie nižšie sú na obed aspoň pupačky, opekance.

Tradičná večera sa začína krájaním jablka, inde ukladáním šupín pod tanier, modlitbou alebo rovno prípitkom a podávaním hlavného chodu. O tom, aké najrôznejšie polievky, omáčky, šaláty sa na sviatočných stoloch podávajú, kto akú rybu uprednostňuje, tak to je na samostatnú kapitolu. Ba až knihu. Keď sa začítate do zvykov, možno sa v niektorých „nájdete“, pri ďalších sa

pozastavíte, dokonca vám budú pripadať absurdné.

Aj také sú Vianoce v našom kraji. To ozajstné, čo nás spája, však nie je ani na tanieri, ani pod stromčekom – ale v srdciach. Najkrajší darček Vianoc je rodina pokope, sú to stretnutia, objatia, vinše, úsmevy na tvárach, spomienky i odhodlanie. V mene celej redakcie vám želim, aby ste pri tom svojom stromčeku našli takýto vzácny dar. A v novom roku 2017 vinšujem zdravie, šťastie, pohodu, úspech a veľa dobrých ľudí naokolo. Zachovajte nám priazeň :-).

Rado Stoklasa, šéfredaktor

Relax v kúpeľoch aj počas sviatkov – so zľavou!

Pobyt vo vode sa síce skôr spája s teplom a letom, príjemný kúpeľ si však môžeme dopriať aj v zime. A nemusia to byť práve plavárne, môžeme relaxovať aj v teplej vode – navyše je to zdravé.

Pobyt v kúpeľoch sa dá vychutnať spontánne, ale aj darčeková poukážka môže byť dobrý tip na vianočný darček. V každom prípade, v Trenčianskom kraji nie je núdza o teplú vodu ani počas mrazov.

Jednou z možností sú kúpele Trenčianske Teplice. Tie dokonca ponúkajú obyvateľom niektorých miest a obcí zvýhodnené vstupné. Projekt Kúpele v regióne sa spustil už po piatykrát. Pravidelne každým rokom sa doň zapájajú nové obce, dnes ich je už viac ako päťdesiat. Obyva-

telia týchto samospráv môžu využiť 50% zľavu na vstup do všetkých termálnych bazénov (Sina, bazén Krym a bazény MUDr. Čapka P I, P II a P III) a 30% zľavu na vstup do vonkajšieho bazéna Grand situovaného priamo v centre Trenčianskych Teplic. Akcia Kúpele v regióne sa koná aj tento rok, a to v termíne 1.12.2016 – 23.12.2016 a hneď po Novom roku 2.1.2017 – 28.2.2017. Vlni ju využilo viac ako 10 000 návštevníkov.

„Verím, že aj štvrtý diel nášho projektu Kúpele v regióne bude mať medzi obyvateľmi Trenčianskeho regiónu opäť pozitívnu odozvu a prispeje k ich zdravému relaxu v čo najväčšom počte. Samozrejme, prekonaniu ďalšieho rekordu v počte návštevníkov sa nebránime,“ pripomína Michal Vojtáš,

generálny riaditeľ spoločnosti Kúpele Trenčianske Teplice. Okrem návštevníkov rastie z roka na rok počet miest, ktoré sa do projektu zapájajú. Podľa primátora kúpeľného mesta Štefana Škultétyho nám ho mnohé kraje ticho závidia. „Okrem zliav v bazénoch si počas akcie Kúpele v regióne môžu návštevníci Trenčianskych Teplic uplatniť aj novinku. Desaťpercentnú zľavu vo vybraných miestnych reštauračných prevádzkach a kaviarňach. Okrem zdravia občanov tak projekt podporí aj malých a stredných podnikateľov v meste.“

Zoznam miest a obcí, ktoré sú súčasťou projektu Kúpele v regióne:

Bánovce n./B., Beluša, Bobot, Bo-

lešov, Borčice, Bzince p./J., Čachtice, Častkovce, Dolná Poruba, Dolná Súča, Drietoma, Dubnica n./V., Dulov, Horná Súča, Horné Srnie, Hrabovka, Ilava, Kostolec, Kostolná – Záriečie, Košeca, Krásna Ves, Krásno, Krivosúd – Bodovka, Ladce, Lednické Rovne, Malinová, Miezgovce, Mníchova Lehota, Motešice, Nemšová, Nová Dubnica, Omšenie, Považská Bystrica, Pruské, Púchov, Sedmerovec, Selec, Skalka nad Váhom, Slatina n./B., Soblahov, Stupné, Svinná, Timoradza, Trenčianska Tepelá, Trenčianska Turná, Trenčianske Jastrabie, Trenčianske Mitice, Trenčianske Stankovce, Trenčianske Teplice, Trenčín, Tuchyňa, Uhrovec, Veľké Bierovce, Zamarovce a Zásكالie.

(ver)

Projekt ŠTURIZMUS má víťaza aj dobrý ohlas

„Na rozprestrenom pohorí po oboch brehoch Váhu vypínajúce sa spustnuté hrady a mračnami zahalené vrcholy Tatier hlboko dojali dušu moju, človeka prichádzajúceho z ďalekej cudziny.“

Úryvok z cestopisu Ľudovíta Štúra bol počas letnej turistickej sezóny ukrytý v jedenástich hradoch v Trenčianskom kraji. V každom sídle bola schovaná časť Štúrovej vety a len turisti, ktorí navštívili všetky hrady a zrúcaniny, sa mohli dopátrať k správnej odpovedi. Projekt ŠTURIZMUS bol letnou zábavnou hrou, vďaka ktorej turisti a milovníci populárneho geocachingu spoznali najrôznejšie kúty nášho kraja.

„Vyhlásili sme súťaž zameranú na rodiny s deťmi a mladých ľudí s cieľom podnietiť ich k návšteve hradoch, zámkov a hradných

zrúcanín v Trenčianskom kraji. Projekt v sebe spájal turizmus a odkaz významnej osobnosti Slovenska, tiež vášnivého cestovateľa a rodáka z obce Uhrovec – Ľudovíta Štúra,“ priblížil predseda KOČR Trenčín región Juraj Gerlici. A že sa ľudom šturizmus počas končiacej sa sezóny zapáčil, potvrdil aj Marián Imriška, správca Čachtického hradu. „Zaznamenali

sme záujem o túto súťaž aj na našom hrade. Niektorí ľudia sa na to pýtali, najmä rodiny s deťmi prišli na hrad cielene, aby našli odkaz.“

Jednotlivé úryvky z cestopisu Cesta po Považí boli uložené v schránke, pričom každá mala presne určené GPS súradnice. Ak ich turisti správne identifikovali a poklad našli, spravili si na náležísku selfie.

Sériu fotiek spolu s celým citátom potom zaslali do súťaže, v ktorej sa hralo o víkendové zapožičanie elektromobilu. Súťaž napokon vyhrala rodina Ševčíkovcov z Trenčianskej Teplice. „Ako dieťa som so starými rodičmi chodila po slovenských hradoch, zámkoch a zrúcaninách. Hoci starí rodičia už nežijú, sú to zážitky, na ktoré si pamätám dodnes a pripomínajú mi tieto detské chvíle. V dnešnej dobe je ťažké motivovať deti a vaša súťaž bol super nápad. Deti sa tešili a celý týždeň sa vypytovali, na aký ďalší hrad pôjdeme cez víkend. Samozrejme, cesta hore, najmä keď bol hrad niekde v lese na kopci, sa neobišla bez flrania, ale hľadanie indicie vynahradiť všetky strasti turistiky,“ komentovala šťastná výherkyňa letný šturizmus.

(ver)

Koruna na jednotku, chystá sa druhý diel

Cyklistické a turistické trasy patria medzi najväčšie lákadlá v Trenčianskom kraji. A vždy sa nájde spôsob, ako ich pútavo predstaviť verejnosti. Dvadsiatku atraktívnych miest si vybrala trojica cyklistických fanúšikov Radoslav Tilandy, Michal Barták a Pavol Babica. Po vzore z českého Valaška pripravili projekt Vrchárska koruna Trenčianska (VKT). Cyklisti aj turisti mali zoznam miest, na ktorých vrcholoch sa mali od fotiť. Prvý výjazd odštartovali symbolicky pred Úradu TSK a cieľom bol vrch Malý Jelenec.

Selfie na každom z dvadsiatky vrcholov si urobil aj predseda TSK Jaroslav Baška. „Bolo to

20 nádherných kopcov, ktoré som osobne zdolal. Preto sa chcem poďakovať organizátorom, ktorí to celé vymysleli a pripravili. Je to nielen veľmi dobrý marketingový nástroj, ale hlavne efektívny spôsob podpory cestovného ruchu.“ Spoznať Vrchársku korunu Trenčianska si nedal ujsť ani najlepší svetový ultrabiker, amatér Sváťa Božák. Trvalo mu to 40 hodín. V minulých rokoch absolvoval aj Vrchársku korunu Valaška, a tak mohol porovnávať. „Bola to veľmi náročná trasa v porovnaní s Valaškom, čo je dané reliéfom krajiny. Najväčší zážitok? Stúpal som na Baske a počul dosť výrazné zvuky medveďov, o to väčšia bola motivácia

rýchlo vyjsť na vrchol, dlho sa tam nezdržovať a pokračovať ďalej.“

Od apríla do novembra tohto roka sa do cyklisticko-turistickeho projektu zapojilo viac ako 150 nadšencov. „Projekt plánujeme podporiť aj v budúcom roku, už sme cyklistom a turistom predstavili 20 vrcholov pre rok 2017. Verím, že sa zapoja s rovnakým nadšením ako pri premiére projektu,“ uviedla výkonná riaditeľka KOČR Trenčín región Eva Frývaldská.

(ver)

O zákutiach ľudskej duše

Dni nezábudiek sa už u nás pomaly, ale isto udomáčuujú. Počas októbra si malý modrý kvietok pripína na kabáty čoraz viac ľudí. Mottom jesenného projektu Ligy za duševné zdravie je nezabúdať, že duševné zdravie je niekedy o niečo málo dôležitejšie ako telesné.

Zákútiam a nástrahám ľudskej duše sa venuje aj občianske združenie v našom kraji Ars Vivendi – umenie žiť. Každý mesiac až do júna 2017 pripravuje pre širokú verejnosť diskusie s odborníkmi na témy alkoholizmus, sebaopoškodzovanie, Alzheimerova choroba, ale aj nespavosť či schizofrénia. Medzi nami žijú ľudia s najrôznejšími problémami. Psychiatri a psychológovia počas diskusií pootvoria dvere do trinástej komnaty stoviek ľudí, možno aj vášho blízkeho.

Vo verejnej knižnici Michala Rešetku v Trenčíne ochotne odpovedia na otázky, čo je to duševné zdravie, ako si ho chrániť, ako predchádzať poruchám a čo robiť, ak už problém nastal. Záštitu nad projektom prevzal doc. MUDr. Jozef Hašto, PhD. (red)

Kraj je bohatší o 900 nových fotografií

Takmer deväťsto fotografií od 178 autorov – to je základná štatistika fotosúťaže Trenčiansky región cez fotoobjektív, ktorú pripravila a v minulých dňoch vyhodnotila KOČR Trenčín región. Treba pripomenúť, že záujem nádejných fotografů prekonal všetky očakávania.

Profesionálni aj amatérski autori posielali svoje diela v rámci troch kategórií. V prvej sa sústreďovali obrázky hrádov, zámkov

a kultúrnych pamiatok Trenčianskeho kraja. V druhej kategórii predstavili prírodu a v tretej boli momentky z rôznych podujatí v kraji. Porota v zložení Radvan Stoklasa, Pavol Obst a Milan Gross posudzovali a hodnotili súťažné snímky dlhé hodiny. Okrem víťazov výnimočne udelili aj čestné uznanie.

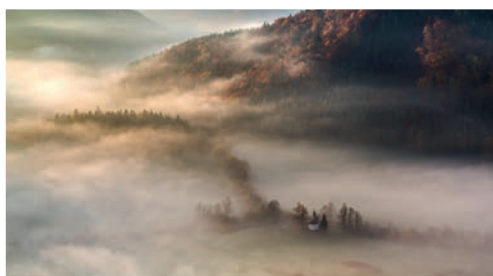
V kategórii hrady, zámky a kultúrne pamiatky získali ocenenia: 1. Jozef Sádecký, za ním Michal Martiš a tretie miesto patrí Mi-

roslavovi Hambáľkovi. V druhej kategórii príroda obsadili výherné priečky Daniel Kopunec (1. miesto), Lukáš Kubičina (2. miesto) a Lukáš Hollý (3. miesto). Za momentky z podujatí rozdelili medailové umiestenia nasledovne: 1. Ján Plachý, 2. Vladimír Ronec, 3. Peter Savko a čestné uznanie udelili Romanovi Holému.

Fotosúťaž zastrešila Krajská organizácia cestovného ruchu (KOČR) Trenčín región. Víťazi

v každej kategórii získali smartfón značky Apple. Na ocenených z druhých priečok čakali poukážky do kúpeľov Trenčianske Teplice a výhercovia tretích miest sa môžu tešiť z poukážok do Saunového sveta na kúpalisku Zelená žaba.

Obrázky, ktoré sa dostali do fotosúťaže, využije KOČR Trenčín región na propagáciu turizmu v kraji – či už prostredníctvom webu, propagačných materiálov alebo nášho dvojmesačníka. (red)

1. miesto: hrady, zámky, pamiatky

1. miesto: momentky z podujatí

1. miesto: príroda

Región povstaleckej histórie, hradov a osobností

Predstavujeme okres NOVÉ MESTO NAD VÁHOM

V sérii predstavovania jednotlivých okresov Trenčianskeho kraja pokračujeme s Novým Mestom nad Váhom. Región s bohatou a zaujímavou minulosťou je plný pamiatok a odkazu tých, ktorí pomáhali tvoriť naše dejiny.

V rámci Trenčianskeho kraja je nomestský okres tretím najväčším – na ploche takmer 580 kilometrov štvorcových žije 62 555 obyvateľov. Rozprestiera sa v južnej časti stredného Považia. Región susedí s okresmi Trenčín, Bánovce nad Bebravou,

Myjava, Topoľčany a Piešťany. Na severozápade hraničí s Českou republikou. Okres tvorí 32 dedín a dve mestá, a to Nové Mesto nad Váhom a Stará Turá.

Územie lemuje zo severozápadnej strany pohorie Biele Karpaty so svojím najvyšším vrchom Veľká Javorina. Na východnej strane je to zase masív Považský Inovec. Do okresu zasahujú výbežky Malých Karpát, Myjavskej a Podunajskej pahorkatiny a Považského podolia. Najvýznamnejším územím z hľadiska osídlenia

je oblasť Podunajskej nížiny, ktorá sa rozprestiera v povodí rieky Váh.

Vďaka výhodnej polohe bolo okolie okresného mesta obývané už v staršej dobe kamennej. Dôkazom toho sú archeologické nálezy z bývalej tehelne v mestskej časti Mnešice, ktorá sa vďaka tomu radí medzi najvýznamnejšie sídliská pravekého človeka na Slovensku. Samotné Nové Mesto nad Váhom ukrýva viacero zaujímavých pamiatok, okrem iných je to napríklad aj rímskokatolícky Kostol narodenia Panny Márie s bohato zdobeným interiérom. Na námestí sa zase nachádzajú početné renesančné meštianske domy, ktorým dominuje budova Podjavorinského múzea.

Asi najväčším známym lákadlom okresu je trojica hradov Čachtice, Beckov a Tematín. Oveľa viac vzácných stavieb však objavíte v dedinke Podolie. Okrem hradov sa tu nachádzajú aj mnohé zámky, kostolíky, zvonice a najnovšie aj domy, v ktorých sa narodilo sedem známych slovenských osobností. To všetko na ploche jedného hektára v Parku miniatúr.

Povinnou zastávkou v okrese sú Haluzice a zrúcanina románskeho kos-

tolíka, ktorý sa tu nachádza. V jeho tesnom susedstve sa navyše tiahne asi kilometer dlhá, 200 metrov široká a 50 metrov hlboká Haluzická tiesňava. Vyhlbil ju miestny potok, ktorý svoju prácu stále neskončil, a preto sa tiesňava stále rozširuje. Obísť by ste nemali ani kaštieľ v Zemianskom Podhradí, bydlisko Štúrovej lásky Adely Ostrolúckej, či mohyly z mladšej doby bronzovej v Očkove. Medzi tohtoročné novinky v okrese patrí otvorenie tajuplného podzemia v Čachticiach. Časť labyrintu, ktorý sa tiahne popod dedinu, sprístupnili v apríli tohto roka.

Krásne pohoria a desiatky chodníčkov zase potešia milovníkov turistiky. Jedna z turistických ciest nesie meno po kapitánovi Milošovi Uhrovi. Na Veľkej Javorine si zase pravidelne pripomínajú spoločnú česko-slovenskú minulosť. Slávnosti bratstva Čechov a Slovákov sa stali najväčším kultúrno-spoločenským podujatím na slovensko-českej hranici.

(baš)

15

súčasných herečiek prevzalo cenu „Kvet tálie“ od vzniku Festivalu Aničky Jurkovičovej, prvej slovenskej herečky.

Kvaková polievka aj slivovica

Vianoce v Kálnici, rodnej dedine mojich predkov, mi vyvolávajú spomienky na sneh vrždiaci pod nohami i blikajúce baterky. Sviatili nám pod nohy, keď sme chodili na návštevy po rodine večernou obcou.

Pamätám si, ako sa s príchodom večera dedina ponorila do tmy, poličné lampy svietili len na hlavnej ceste. Na vedľajších svietilo iba zopár, aj to na veľké vzdialenosti. Naše tiene sa zväčšovali a zase zmenšovali, celé to bolo čarovné aj trochu strašidelné. U starých rodičov bol stromček s ozdobami a „živými“, teda malými voskovými sviečkami v štipcových kovových stojanoch. Nespomínam si však, že by sa niekedy zapalovali. Zato sme na stromček vešali prskavky. Moji rodičia majú zážitkov z naj-

krajších sviatkov roka ešte viac. Z rozprávania ich prarodičov sa dozvedeli, aké bývali Vianoce pred viac ako sto rokmi.

Moja mama pochádzala z gazdovskej rodiny, mali priestrannejší dom. Spomína, že ozdobený vianočný stromček mávali už aj u starých rodičov – stál v stojane na zemi. Boli však rodiny, ktoré stromček vešali na hradu na strope, pretože žili v dome s kuchyňou a izbou a nemali toľko miesta. Ozdobami boli zväčša jabĺčka a orechy zabalené do farebných papierikov – staniolu. Do zabaleného orecha sa nabil klinček a zavesil povrázok. Vianočné obdobie začínalo aj v Kálnici už na Katarínu či na Ondreja. Štedrý deň mal svoje tradície a pravidlá. Pred večerou sa chodilo do kostola, presnejšie do

modlitebne na slávnostnú bohoslužbu nazývanú utiereň. Kálničania sú prevažne evanjelického vyznania, katolíci chodili na vozoch alebo, ak bol sneh, na saniach na polnočnú do susedného Beckova. Po bohoslužbe si ľudia navzájom zavinšovali a vybrali sa domov večerať. Dedina je známa výbornou kálnickou slivovicou, a tak sa Štedrý večer začínal kališkom pálenky. Po nej prišli na rad oblátky s medom a cesnakom. Ďalší chod bola repová polievka. Robila sa z nasušenej kvaky. Na stole boli aj kysnuté koláče, ktoré sa ponúkali pred ďalším chodom, a tým bola kapustnica. Varila sa skutočne výdatná a chutná, s hríbmami aj klobásou. Záver štedrovečerného menu tvorili pupáky s makom, ktoré sa zapíjali čajom. Jedli sa spoločne

z jednej misy. Pradedo chodil za dobytkom do stajni a nosil im oblátky.

Otec si zase spomína, ako u nich mama hádzala do kútov orechy a zrna, a pritom hovorila: „Kúty, radujte sa, Vianoce idú.“ Orechy tam nechali aj v prvý sviatok vianočný, kedy sa nesmelo nič robiť. Tento deň bol venovaný rodine. Ľudia boli doma, nechodili ani na návštevy. Orechy pozbierali až na Štefana, kedy sa večer konali zábavy.

Zvyky mojich predkov sa snažíme dodržiavať dodnes, vynechali sme síce kvakovú polievku či pupáčky, ale čo dodržiavame pravidelne, je úvod s domácou slivovicou. Máme z nej ešte nejaké zásoby, hoci sliviek v kálnickom chotári ubúda.

Ľuboslava Sedláková

Strážcovia stredného Považia

Kedysi mali obrannú funkciu, dnes ich vyhľadávajú najmä turisti a milovníci histórie. Beckovský, Čachtický a Tematínsky hrad sledujú dejiny stredného Považia už dlhé stáročia. A hoci sa už nikdy nezaskvejú v takej kráse, akou oplývali v minulosti, stále majú čo ponúknuť.

Hlavná úloha trojice hradov bola v minulosti obranná. Územie, na ktorom sa nachádzajú, tvorilo kedysi hranicu uhorského kráľovstva. „Práve rieka Váh a samotné Karpaty boli hranicou, kde hrady ešte v tom období nestáli. Impulzom, kedy sa začali budovať, bolo 13. storočie a tatársky vpád. Vtedajší panovník Belo IV. si vďaka tomu uvedomil, že musí tieto hrady postaviť,“ vysvetľuje historik Trenčianskeho múzea Vladimír Pinďák.

Najvyššie položeným hradom je v tomto prípade Tematín – nachádza sa v nadmorskej výške 564 m. n. m. Zaujímavé je aj jeho umiestnenie, najbližšia obec je od neho vzdialená

asi štyri kilometre. „Čiže veľmi nemožno splňať funkciu obrany Považia. Pravdepodobne bol iba nejakým správnym centrom územia, v ktorom sa nachádzal,“ doplnil Vladimír Pinďák. Na hrade dnes funguje združenie dobrovoľníkov, ktorí sa oň od roku 2007 aktívne starajú a opravujú jeho poškodené časti.

Beckov patril k najvýznamnejším hradom, a to najmä vďaka Ctiborovi zo Ctiboric. Uhorský šľachtic prestaval hrad na luxusné sídlo a ten, kto sem zavítal, sa v ňom cítil ako na kráľovskom hrade. Z honosne vymaľovaných priestorov sa okrem vyzdo-

benej kaplnky dnes už nezachovalo takmer nič. Krásu Beckova zničil pred 300 rokmi požiar a z výkladnej skrine Uhorska sa stala ruina. Plánov na jeho obnovu bolo viacero, v 80. rokoch minulého storočia sa začala jeho postupná konzervácia. Hradu opätovne vdýchla život viac ako dvojmiliónová rekonštrukcia spreď niekoľkých rokov. Obnovou prešiel dolný hrad, západný palác aj kaplnka. Hrad patrí

v súčasnosti medzi obľúbené lokality. Záujem oň zvyšujú aj pravidelne organizované akcie ako divadelné predstavenia, letné kino, historické slávnosti či zabijačky.

Kým Tematín a Beckov sa nachádzajú na pohorí Považského Inovca, Čachtický hrad vyrástol pred stáročiami na severnej časti Malých Karpát. Vystriedal viacerých majiteľov, no v prvom rade sa spája s osobnosťou krvavej grófy Alžbety Bátoriovej. V roku 1708 hrad dobyli a vypálili vojská Františka Rákociho a odvtedy pustol. Dnes je jeho vlastníkom obec, ktorej sa podarilo získať peniaze na jeho obnovu. Rekonštrukcia trvala dva roky a hrad pre verejnosť opätovne otvorili v roku 2014. Z rozpadajúcej sa ruiny sa stala zaujímavá atrakcia, ktorú pred časom ocenili aj za našimi hranicami. Britské združenie cestovateľských novinárov (British Guild of Travel Writers) hrad označilo za nový výnimočný produkt cestovného ruchu.

(baš)

Cesta vydláždená menami a slobodou

Novomestský okres je rodiskom viacerých osobností a mnoho ďalších tu aktívne pôsilo. Tou najznámejšou je Eudmila Podjavorinská, významné je tiež meno semitológa Rudolfa Macúcha, herečky Aničky Jurkovičovej či kapitána Miloša Uhera.

Čin-čin, Zajko Bojko alebo Klásky sú diela, ktoré v rukách držal asi každý. Autorkou čarovných detských kníh, ale aj viacerých poviedok pre dospelých je Eudmila Riznerová – Podjavorinská. Táto zakladateľka modernej slovenskej literatúry sa narodila v Horných Bzinciach. Bola prvou slovenskou poetkou, ktorej básne vyšli knižne, a tiež prvou slovenskou spisovateľkou ocenenou titulom národná umelkyňa. Rodná obec jej prirástla k srdcu, prežila tu väčšinu života, neskôr sa presťahovala do Nového Mesta n./V.

Rudolf Macúch bol zase osobnosťou, ktorá dostala do vienka obrovský talent na jazyky. Ovládal ich až 54 a bol svetovou kapacitou v oblasti semitológie, iranistiky a orientalistiky. Narodil sa 16. októbra 1919 v Bzinciach pod Javorinou. Od roku 1949 žil v iránskom Teheráne, kde sa za pomerne krátky čas naučil po perzsky. Práve v tomto jazyku napísal aj dielo Zarathustrov vplyv na židovstvo a kresťanstvo, ktoré mu otvorilo brány univerzity. Neskôr pôsobil v Oxforde a v Berlíne, kde v roku 1993 nečakane zomrel. Významného rodáka pripomína v Bzinciach

pamätná tabuľa na obecnom úrade.

Jedna z turistických ciest v novomestskom okrese nesie meno po kapitánovi Milošovi Uhrovi. Tento rodák z obce Lubina zostavil v lete 1944 z dobrovoľníkov partizánsky oddiel s oficiálnym názvom Hurban. Pridali sa k nemu nielen utečenci z Čiech a Poľska ktorí chceli bojovať proti fašizmu, ale aj dvaja Židia, ktorým sa podarilo uniknúť z koncentračného tábora Osvienčim. V októbri roku 1944 sa Hurban začlenil do 2. Stalinovej partizánskej brigády. O niekoľko mesiacov neskôr Miloš Uher spolu s ďalšími spolubojovníkmi zahynul v ostrom boji s Nemcami za hrebeňom vrchu Roh v osade Cetuna. Na počesť padlých partizánov tu vyrástol monumentálny pamätník.

„Každý rok sa na pamätných miestach stretávajú stovky ľudí aj účastníci odboja. Cestu z okresného mesta až hore k pamätníku akoby vydláždila história a symbolika. Bzince sú zastávkou osobností, ich miestna časť Cetuna je dejiskom najťažších bojov protifašistického odboja. Lubina sa stala monumentom hrdinov a pamätník na vrchu oslavou života, slobody,“ pripomenula poslankyňa TSK a viceprimátorka Nového Mesta n./V. Kvetoslava Hejbalová. Aby bol výpočet osobností regiónu úplnejší, na počesť Aničky Jurkovičovej sa v jej rodnom Novom Meste n./V. koná celoslovenská prehliadka neprofesionálnych divadelných súborov.

(baš)

PREDSTAVUJEME

Okres Nové Mesto nad Váhom zastupujú v Trenčianskom samosprávnom kraji piati poslanci:

Ing. Anna Halinárová

poslankyňa TSK, členka komisie sociálnej pomoci a zdravotníctva TSK, primátorka Starej Turěj, Smer-SD

Mgr. Dušan Bublavý

poslanec NR SR, poslanec TSK, člen komisie dopravy TSK, starosta obce Častkovce, Smer-SD

doc. MUDr. Ján Bielik, CSc.

poslanec TSK, člen komisie na ochranu verejného záujmu pri výkone verejnej funkcie TSK, člen komisie sociálnej pomoci a zdravotníctva TSK, lekár, kandidoval za koalíciu KDĽ, SDKÚ-DS, MOST-HÍD, NOVA, SaS, OKS

Ing. Jozef Trstenský

podpredseda TSK, člen komisie pre finančné, rozpočet a investície TSK, primátor Nového Mesta nad Váhom, Smer-SD

PhDr. Kvetoslava Hejbalová

poslankyňa TSK, členka komisie školstva, kultúry, mládeže a športu TSK, zástupkyňa primátora Nového Mesta nad Váhom, Smer-SD

58

modelov

hradov a zámkov v ich pôvodnom šate nájdete vo dvore Parku miniatúr v Podolí

Ak zima praje, zážitok je zaručený

Zimné obdobie ponúka viacero možností na športové vyžitie – korčuľovanie, turistiku a v neposlednom rade aj lyžovanie. Za takýmto relaxom pritom nemusíme chodiť ďaleko. Aj v novomestskom okrese sú lyžiarske strediská, ktoré za vhodného počasia ponúkajú kvalitný zážitok a krásne výhľady na okolie. Lyžiarske stredisko v Kálnici sa nachádza približne päť kilometrov od diaľnice, vďaka čomu je ľahko prístupné pre ľudí z rôznych kútov Slovenska i zo zahraničia. Svojim návštevníkom ponúka služby ako lyžiarska škola,

požičovňa lyží, snubordov a iných pomôcok, lákadlom je aj možnosť nočného lyžovania. Prevádzka je však závislá od počasia, ktoré v posledných rokoch lyžovaniu v týchto končinách nepraje. „Zimy v našich výškových podmienkach sú dosť nepriaznivé pre lyžiarske športy. Snehu je málo a vydrží krátko. Keď to tam umelo zasnežili, sezóna nebola ako v Tatrách. Majiteľ strediska preto rozmýšľal, ako ho cez leto využiť, a prišiel s veľmi dobrým nápadom – pritiahnúť sem cyklistov,“ uviedol starosta Kálnice Ján Krchnavý. Stredisko teda

funguje len cez zimu, keď sú dobré snehové podmienky, zvyšok roka sa využíva ako bike centrum.

Ďalšie lyžiarske stredisko v novomestskom okrese sa nachádza v pohorí Považského Inovca v katastri obce Stará Lehota. Názov dostalo podľa vrchu Bezovec ležiaceho v nadmorskej výške 748 metrov. K dispozícii sú tu štyri technicky zasnežované a dve čiastočne zasnežované zjazdovky s orientáciou na všetky svetové strany. Na svoje si tu prídu tak lyžiarski začiatočníci, ako aj nároční športovci. „Každý si vyberie podľa toho, aký je zdatný, pričom terén je bez skál, keďže ide o pasienky,“ doplnil starosta Starej Lehoty Jaroslav Pikus. Podľa neho býval Bezovec v minulosti obľúbenou lokalitou pre lyžiarov z okolia, ale aj južného Slovenska. No v posledných rokoch aj tu pocítili dôsledky miernych zím a nedostatku snehu.

(baš)

Dnešné menu: okres Nové Mesto nad Váhom na tanieri

POLIEVKA

Slivková omáčka

Sušené huby 50 g, bravčová masť 100 g, hladká múka 150 g, smotana 5 PL, sušené slivky 100 g.

Sušené huby uvaríme. Z masť a múky spravíme zápražku, ktorú vlejeme k uvareným hubám. Pridáme smotanu a osobitne uvarené slivky aj s vodou, v ktorej sa varilo s troškou slivkového lekváru. Všetko dobre prevaríme. V niektorých regiónoch nášho kraja túto omáčku podávali k varenému údenému mäsu.

Péčka

Rožky 5 ks, vajcia 4 ks, údené mäso 150 g, klobása 150 g, soľ ¼ PL, cibuľa 100g, cesnak 40 g, bravčová masť 150 g, majoránka ¼ PL, mleté čierne korenie ¼ PL, mlieko 200 ml.

Žemle pokrájame, zalejeme horúcim mliekom, pridáme vajcia. Na masť podusíme cibuľu, klobásu a múku. Pridáme k žemliam, pretlačíme cesnak a dochutíme koreninami. Upečieme doružova pri 180°C na pekáči vymastenom masťou.

HLAVNÉ JEDLO

MÚČNIK

Oškvarkové pagáčiky – Materáky

Hladká múka 200 g, polohrubá múka 150 g, oškvarky 300 g, soľ ¼ PL, mlieko 200 ml, smotana 100 g, vajce 2 ks, víno 100 ml, droždie 20 g, slivkový lekvár 200 g.

Na drevenej doske spracujeme múku a mleté škvarky, štipku soli, postupne v mlieku rozšľahané žltky, smotanu, víno a droždie. Cesto dobre vypracujeme a vyvalkáme na plát, ktorý opakovane prekladáme do tvaru obálky, opakujeme aspoň 4- až 5-krát. Nakoniec z rozvalkanej placky asi na hrúbku 1,5 cm vykrajujeme pagáčiky a kladieme ich na vymastený plech. Necháme ich podkysnúť, nožom urobíme na povrchu mriežku a potrieme vajčkom. Na každý pagáčik dáme čajovú lyžičku dobrého domáceho lekváru. Pečieme pri teplote 180°C.

Náš Mikuláš Leo

Mikuláš, Dedo Mráz a najnovšie aj Santa Claus. Niektoré deti poznajú jedného, iné ďalšieho. Nech už má akékoľvek meno, piateho decembra večer ho všetci, aj my dospelí, čakáme pri okne. Vyčistíme si topánky a plní očakávania vstávame do mikulášskeho rána, čo sladké nás v nich čaká. Redakcii Trenčín región sa podaril husársky kúsok. Exkluzívne vypátrala živého „čarovného deduška“ – a čo zistila? Náš kolega Leo Kužela sa už dvadsať rokov, vždy začiatkom decembra, mení na Mikuláša.

Ako si pamätáte na svoje detstvo a prvé stretnutie s Mikulášom?

Boli sme traja bratia a mikulášsky večer sme strávili schovaní pod posteľou. Nebál som sa Mikuláša, ale čerta. Či sme hovorili básničky, to už neviem, ale určite sme si čistili čizmy a na noc ich odložili doprostred dvojitého okna v byte v centre Trenčína.

Dozvedeli ste sa, kto bol tým Mikulášom?

Keď som vyrástol, zistil som, že v čertovej maske sa schovávala suseda. Ale kto bol Mikuláš, neviem. Nikdy som to asi ani nezistoval.

A robili ste Mikuláša vlastným deťom?

To nikdy, asi aj preto, že v tom čase som ešte nemikulášoval. V tejto úlohe ma videli až ich deti. Poldruharočná vnučka si ma s ním automaticky spojila, bol som pre ňu „dedo Mikuláš“. Raz sme spolu boli v kostole, ja v civile a pán farár nadšene deťom oznámil, že o chvíľu príde Mikuláš. Zmätok vo vnučkiných očiach si pamätám dodnes. Pozrela na mňa, na farára, opäť na mňa. Nechá-pala, ako môže prísť Mikuláš, veď ten ju drží za ruku.

Kedy sa z Lea Kužela stal prvýkrát oficiálny Miku-

láš?

V roku 1996. V tom čase som pracoval v osvetovom stredisku a organizovali sme príchod Mikuláša. Táto úloha pripadla mne. Kostým sme mali a od tohto roku nemám počas mikulášskeho obdobia voľno. Aj keď som tam už nepracoval, Leo Kužela Mikuláš chodil a chodí stále do rôznych firiem na podujatia. Vyhýbam sa však celomestským mikulášskym oslavám. Množstvo detí, ich nedočkavosť a rodičovské povzbudzovanie k „žobra-niu o cukrík“ mi nie je po vôli.

A čo mikulášsky kostým – za tých dvadsať rokov sa nezmenil?

Prvý kostým som si pri odchode z osvetového strediska síce chcel odkúpiť, no stratil sa. Niektoré veci sme kúpili v obchode pre divadelníkov, niečo ušila manželka. Problém bolo zohnať bradu. Dlho som fungoval s takou

provizórnou a nepraktickou, vytvarovanou z vaty. Dnes však už mám dve verzie Mikuláša – rímskokatolícku a gréckokatolícku.

Aká je reakcia detí naprieč dvoch desaťročí? Mení sa ich pohľad na Mikuláša?

Deti sú stále rovnaké. Aj vtedy, aj dnes sa tešia najmä na darčeky. Úžasné je však detailne sledovať, ako deti rastú, ako sa mení ich vzťah k Mikulášovi. Prvé roky žijú v rozprávkovom svete a buď ho milujú, alebo sa ho boja. A tak recitujú deti alebo rodičia. Neskôr síce spoznávajú pravdu o Mikulášovi, ale tohto čarovného momentu sa vzdať nechcú. Pristúpia teda na túto hru. Keďže si ma niektoré firmy objednávajú pravidelne, roky, mnohé deti si pamätám, sledujem, ako rastú. Ak si na niečo v súvislosti s nimi spomeniem, rád to na ne neskôr „vytiahnem“. Jeden z najzaujímavejších darov ste roky odovzdávali na transfúznej stanici. Pre vás, dobrovoľného darcu krvi, pripadalo jedno „pustenie žilou“ aj na deň sv. Mikuláša.

Áno, do nemocnice som prišiel v mikulášskom kostýme. Spoludarcov som potešil drobnosťou v podobe cukrika. Hoci sa mi ležalo o niečo nepohodnejšie, úsmevy ľudí naokolo mi to vynahradili.

Tento deň sa však podarilo zvečniť a Mikuláš z tren-

čianskej transfúznej stanici obletel celý svet.

Fotografie sa prostredníctvom agentúry Reuters naozaj dostali do rôznych kútov sveta. Objavili sme ich na aj čínskych internetových stránkach. Po čase som sa stretol s Julom Brunom, ktorý sa vrátil z návštevy v Dánsku. Rovno na mňa zamával, že moju fotku objavil pri listovaní v miestnych novinách. Aj mi ich odfotil a dnes je to pre mňa jedna z pamiatok na tento deň.

Na rozdiel od našich zemepisných širok a svätého Mikuláša s podobou biskupa z biblickej legendy poznáme aj Santa Clausa. Ten je zasa buchtatý trpaslík nadrozmernej veľkosti.

A pritom ide stále o toho istého svätca. Ja sa snažím udržať našu tradíciu – Mikuláša v podobe biskupa. Ak mi deti ukazujú kresby, kde Mikuláša nakreslili ako trpaslíka, na rad prichádza edukatívne okienko. Vysvetlím im, prečo nevyzerám tak, ako ma nakreslili, ako ma vidia v reklamách a vo filmoch. Raz ma však aj moderátor privítal s tým, že kde som nechal sobov a sane. Tak som trochu poučil aj jeho.

Vie byť Leo Kužela aj vážny, odmeraný Mikuláš? Poznáme vás ako veselého, vtipného chlapíka.

Sú situácie, ktoré si doslova pýtajú vtipnú poznámku. Raz som si kôš plný sladkostí položil na plášť. Keď som sa pohol, plášťom som strhol kôš, všetko sa z neho vysypalo a kým som to začal zbierať, z hlavy mi spadla aj mítra a odkotúľala sa. Platí zákon schválnosti – ak sa raz niečo zadará, nabalia sa na to ďalšie úsmevné príhody. Atmosféra sa však uvoľní a Mikuláš môže špásovať. Každé vystúpenie sa začína rovnako: „Ja som svätý Mikuláš, modlite sa Otčenáš. Dobrým deťom nosím orechy a koláče, zlým uhlie, varechy a korbáče.“

Radovan Stoklasa, foto: archív Leo a rs

Aby komora nebola prázdna

Aj keď mnohé ľudové zvyky a tradície postupne zapadajú prachom, o zakáľáčkach či zabijačkách to rozhodne neplatí. Hlavne na vidieku a pred zimou. Po tom, čo sa ukončí práca na poliach, treba k zásobám zeleniny, obilia doplniť do komory aj niečo veselšie. Maškrtky z mäsa – od údenín, cez oškvarky, zabijačkové pochúťky, tlačanky, až po jaternice, masť, slaninu...

Tradičia od prastarých rodičov veľí, že s prvými mrazmi sa vyťahujú kotly, kotliny, brúšia sa nože a nakupuje sa proviant. Na budúcu obeť, prasiatko, sa v ten deň hľadí inými, ľútostivými očami, ale počas celého dňa býva pracovne aj veselo. Spomína sa, aké to bolo pred rokom, troma, desiatimi... Kolujú vtipy, anekdoty a príbehy, ako si mäsiar zabudol priniesť „vercajch“, ako sviňa utiekla cez plot k susedom, alebo „ustatý“ strýc Lojzo zaspali postojáčky pri vytápaní slaniny...

Zabijačky nám teda plnia nielen chladničky, ale aj obohacujú myseľ, duchovno. Nevymizli ani z mapy Trenčianskeho kraja, hoci moderná doba im prisúdila viacero prívlastkov: obecné, fašiangové, súťažné, predvianočné, katarínske... Stále však dominujú tie pravé domáce, rodinné. Aj keď je ponuka klobások v obchodoch pestrá a bohatá, vracia sa doba, keď si ich radi pripravíme doma. Na jednej domácej zabijačke sme asistovali v Nitrianskych Sučanoch. Stihli sme len polovicu, večer predtým sa v pivnici mäso rozrobilo, porci-

ovalo. Sobota od skorého rána patrila výrobkom, hodinu popoludní sa už ukladalo, upratovalo.

Riad je začiatok konca

V čase nášho príchodu sa tu pilno pracuje a na tanieri sa práve podáva prvé menu – mozočky. Ponúkne sa, ale čas na sedenie za spoločným stolom veru nie je. V tejto manufaktúre má každý presne zadelenú prácu a počas neskorých raňajok mladí chlapi, švagrovia Tomáš a Jojo, vyberajú z kotla uvarené vnútornosti. Monika zatiaľ pri druhom sporáku mieša cibuľu. Spomína, že ako malá

začínala pri umývaní riadov – ide teda o významný kariérny postup. „Dôležité je naučiť sa niektorú z činností. Keď dostaneš šancu a chytíš sa jej, nasledujúce zabijačky už nemusíš stráviť pri kope riadu.“ Okrem miešania cibule sa 33-ročná Monika vypracovala aj za „varičku“ ryže do jaterníc, z jej produkcie teda pochádza aj žobrácka kaša.

Keď sa kúri mäsom

Aj Monikin starší brat Tomáš pomáha pri zabijačkách od malička. Už ako chlapec chcel byť užitočný. Výzvu „Hod' do kotla“ vtedy poňal svojsky

a mäso nevložil do vriacej vody, ale ním rovno podkúril. Dnes je Tomáš pri kotle ako doma. Táto zabíjačka je však prelomová, revolučná. V kotle sa už nekúri drevom, domáci použili plynový horák. Tomáš si to pochvaľuje, plameň, a teda aj teplotu môže regulovať. S novým horákom prišiel o funkciu prikladača – kuriča. V tejto domácnosti má počas zabíjačky každý striktnu určenú funkciu a zatiaľ to funguje ako švajčiarske hodinky.

Tomáš poškľuľuje po otcovej úlohe udiča. Údi sa dvakrát pol dňa, dym má byť modrý, čo ideálne zabezpečí bukové drevo. Údenie si vyžaduje podľa hlavy rodiny pravidelnú kontrolu, a hoci Tomáš býva v tej istej dedine, otec mu neplánuje túto prácu odovzdať.

S mudrovaním opatrne

Zabíjačka nie je o recepte, mäse ani o koreninách. Podľa domáceho gazdu si treba dať pozor na pitie. Alkohol totiž otupuje chuťové bunky a potom sa mudruje nad receptom. V kuchyni, kde sa pripravujú klobásky, jaternice či tlačienka, kde sa solí, korení a dodávajú ďalšie ingrediencie, sa s alkoholom narába veľmi opatrne.

Existujú tu dva svety. Vo vnútri – v kuchyni a vonku – pri kotloch. Asi nie je náhoda, že toto rozdelenie je zároveň aj generačné. Súrodenci sa od puberty zdržiavali skôr vonku. Z práce si spravili „žúrku“ a vo finále, keď už kotly dohriali, teplo sálalo z pohára vína. Popíjanie podľa nich k zabíjačke patrí. Vďaka kvalitnému bielemu suchému sa raz dokonca podarilo vytopiť najlepšie oškvarky na okolí. Stále však platí, že vonku sa mieša, ochutnávanie a dochucovanie sa sústreďuje v kuchyni.

Zaťkova tlačienka

Jojo sa na zabíjačku dostal pred siedmimi rokmi. Monikin manžel bez skúšok či kariérneho postupu vhuol rovno do kuchyne. Svokrovi ho označili za prudko vzdelávateľného, zabíjačku prežívajú spolu. Jojo krája slaninu, vnútornosti a ochutnáva. „Predtým som na zabíjačke nebol. Hodili ma

do vody. Ale dnes sa nepovažujem za žiadneho začiatočníka. Pri rodinnom tempe zabíjačiek mám za sebou hádam už tridsať.“ Uchytí sa, dostal dôveru a funkciu hlavného ochutnávača špeciálnej edície tlačienky. Všetci ju chválili.

Kto zabil zabíjačky?

Poliaci, Česi aj Maďari si počas socializmu nenechali ukradnúť tradície, no u nás upadali zabíjačky

do zabudnutia. Comeback zažívajú v posledných rokoch, keď si ľudia začínajú viac vážiť doma vyrobené produkty. Dobré mäso a koreniny si dnes viete kúpiť a vlastnú zabíjačkovú párty pripraviť aj v paneláku. Poliáci zo zabíjačkovej tradície ťazia aj obchodne, legendárne trhy ponúkajú množstvo náradia pre domácich mäsiarov. Aj na sučianskej zabíjačke použili poľský produkt. Na trhoch našli špagát – ideálnu pomôcku na viazanie tlačieniek. Len za 6 eur. Hriech nekúpiť ho.

Pripečená chuť najlepšie

Recepty na najlepšiu klobásu či tlačienku sa líšia regionálne. Niekde sa do klobás pridáva viac cesnaku, niekde viac papriky, niekde zasa iné. Tu sa s receptom na klobásu nešpekuluje. Všetky prísady vrátane soli idú na váhu. Tlačienku zas treba o kúsok viac prisoliť. Samotné mäso sa totiž varí bez nej, a keď sa všetko spojí, čaká sa na to, kým sa „zžije“. Tlačienka putuje buď do igelitových podlhovastých vrecúšok, alebo do žalúdka. Bio verzia tlačienky väčšinou putuje do udiarne. Tie v umelej hmote sa ešte prevaria spolu s jaternicami. Plnia sa do čriev. Kedysi si ich ľudia prali doma, dnes si ich väčšina zabíjačkových domácností kupuje. Na „našej zabíjačke“ používajú na plnenie jaterníc a krvavničiek hovädzie črevá, pri pečení sa takmer neroztrhnú. Najlepšie je ich uväzovať špagdľou, pripečená vraj chuť najlepšie.

Nikto nie je hladný

Náš dnešný zabíjačkový výlet nie je nič pre vegetariánov. Naopak, na svoje si prídu mäsožravci. Okrem raňajkových mozočkov sa podáva vývar aj štefanská. Medzitým je dovolené ochutnať budúcu tlačienku aj klobásu. Pre mamu celej rodiny znamená zabíjačka oveľa viac. Teší sa, že rodina je pokope. Nikto sa v tento deň neháda, každý má svoju miesto, vie čo má robiť. A keď ide všetko od ruky, večer sa tešia z dobrého výsledku. Minimálne pár týždňov určite nebudú hladní.

Radovan Stoklasa

Oblátky podľa Kukučina

PRUSKÉ

Súčasťou každého štedrovečerného stola sú aj oblátky. Sladké či slané, s plnkou či bez nej, s medom i cesnakom. Väčšina ľudí si ich zrejme prinesie z obchodu alebo z vianočných trhov. Vo viacerých rodinách ilavského okresu si však oblátky upečú doma. Verní tradíciám zostávajú napríklad aj v Pruskom. V pastoračnom centre tamojšej fary pečú dôchodcovia oblátky už niekoľko týždňov pred Vianocami a výslednou pochúťkou zásobia všetky príbytky v tejto farnosti.

Tento zvyk zaviedol pred rokmi miestny farár Ivan Kňaze, ktorého inšpirovala poviedka Martina Kukučina s názvom Vianočné oblátky. „Zaujalo ma, ako to všetko s oblátkami u nás bolo. Prijemné je preniesť sa do minulých čias, do malebných slovenských dedín, ktoré mali svoje čaro najmä počas Vianoc. Sneh, tvrdá práca, chudoba, ťažký život, zachovávanie zvykov. V rodinách však nechýbala veselosť,“ vysvetlil. V Pruskom napečú počas troch týždňov približne 35-tisíc oblátok, následne ich obstrihajú a zabalia. Na Štedrý deň sú práve oblátky často prvým jedlom sviatočnej večere, majú byť symbolom Božej štedrosti.

SOBÁŠNICA A MEDOVÝ KRÍŽIK NA

ČELO

SOBLAHOV

O Vianociach v okolí Trenčína vie hodiny rozprávať aj rodák zo Soblahova a držiteľ tradícií Jozef Ďurači. Aj v minulosti si tu ľudia rozdávali darčeky. Dospelí však boli z tohto zvyku vyčiarknutí. Obdarovali totiž len deti. Kým dnes hlavnú časť detských darčiekov tvoria hračky a pyžamo s ponožkami sú len do počtu, kedysi to bolo opačne.

Hračky by ste pod stromčekom hľadali márne, Ježiško nosil praktické darčeky ako baranice či rukavice. Kto veľmi poslúchal a rodičia si to mohli dovoliť, našiel si dokonca aj topánky. Čo sa týka štedrovečerného menu, hlavným chodom bola kapustnica. Tá sa od chotára k chotáru robila na desiatky spôsobov. Nieкто do nej pridal dubáky, slivky a v niektorých domácnostiach sa podávala takzvaná sobášnica. Nešlo pritom o špeciálnu svadobnú polievku. To sa len kapusta v jednom hrnci zosobášila s fazuľou. Ak sa do kapustnice pridala klobása a údené, tak to skôr až na Silvestra. Štedrá večera sa totiž stále niesla v pôstnom, bezmäsitom duchu. No kým gazdovia zasadli k slávnostnému stolu a dali deťom medový krížik na čelo, rodina sa zastavila v maštali. Slávnostného pohostenia sa dostalo aj tým, vďaka ktorým mali Vianoce naozaj štedré. Na mrkve či jablčku si pochutnali kravy aj kone. Podľa toho, kto čo choval. V teple domova sa už rodina navečerala, deti rozbalili darčeky, spoločne šli na polnocnú a predtým, než si ľahli, ustlali aj pre počestného.

Poznáte Peln a Prampai?

HORNÝ TURČEK

Do druhej svetovej vojny tvorili karpatskí Nemci asi šesťdesiat percent populácie mesta Handlová. Do regiónu prišli najmä z Kremnice oveľa skôr, na prahu 20. storočia, keď sa v baniach otvárala priemyselná ťažba. Po vojne ich z 11 000 ostala necelá polovica, integrovanú menšinu dodnes pripomínajú typické kamenné domy. Hoci mnohí karpatskí Nemci boli prinútení vysťahovať sa, ich potomkovia sa do Handlovej a okolia stále vracajú. Tí, čo ostali, spomínajú...

Pani Hildegarda Radovská má 83 rokov a je šéfkou Karpatskonemeckého spolku v Handlovej. Duchom stále mladica, čo pred dvoma rokmi získala titul Zlatá seniorka roka 2014 v celoslovenskej ankete neziskovej organizácia Fórum pre pomoc starším.

„Vianoce kedysi? Sú spojené s dedinou Horný Turček, tam som ich ako malé dievča trávila u babky. A podľa zvyklostí karpatských Nemcov. Celý deň sa nič nejedlo, bola to skúška výdrže. No keď sme veľmi pišťali od hladu, babka vytiahla koláč. Peln. Okrúhly, s priemerom asi štvrt' metra, z tenkého kysnutého cesta, po okrajoch širší. Potretý maslom, na ňom tvaroh alebo slivkový lekvár. Aj keď bol pôst, opatroval sa dobytok, bielili steny, upratovalo sa. A čakalo sa na večeru. Začínala neskoro, za hlbkej tmy, po ôsmej večer. Žiadna kapustnica s klobásou, tá sa smela košťovať až po návrate z polnočnej omše. Žiadne oblátky. Na úvod sa jedli orechy, ovocie a ako hlavný chod opekance s makom. Nič viac, ani ryba, ani šalát. Na stromčeku, ktorý bol spustený zhora z trámu, viseli len prírodné ozdoby a spievali sa staronemecké vianočné piesne,“ spomína si pani Hildegarda.

Údené či iné pochúťky z mäsa sa podávali až na prvý sviatok vianočný. K týmto sviatkom podľa starých zvykov patrila špeciálna pálenka s názvom Prampai a Zlatá seniorka roka 2014 ju pre najbližších vyrába dodnes. „Cukor necháme skaramelizovať, k tomu pridáme vodu, klinčeky a škoricu a celé to necháme vychladnúť na vlažnú teplotu. Následne vylúhujeme, precedíme a pridáme teplú vodku alebo lieh. Pálenka Prampai sa podáva teplá i studená, veľmi dobre sa pije, len to netreba prehnať.“

Považská
Bystrica

Prievidza

novce

Horný Turček

bravou

Pažiť

izánske

Kapustnica s dubákmi a vianočka

PAŽIŤ

Helena a Eliáš žijú v Pažiti neďaleko Partizánskeho. Vianoce oslavujú spolu už takmer 60 rokov. Počas dňa dodržia pôst a po návrate z vianočnej liturgie si sadnú za štedrovečerný stôl. Otčenáš, oblátka s medom a cesnakom a potom... Potom prichádza pre mnohých kuriózna kombinácia. Kapustnica s dubákmi podávaná s domácou vianočkou. Áno, kyslá polievka a k nej sladké pečivo. Keď zistíme, odkiaľ toto spojenie prišlo, nastane ticho. Po krátkej chvíli sa zhodnú na tom, že do domácnosti ju priniesol Eliáš, pôvodcom z Gápla. Aj keď už vtedy išlo o zvláštnu kombináciu, v novej domácnosti sa ujala. A prijali ju aj ich synovia s manželkami. Dokonca aj svatovci. Dnes už vianočnú a silvestrovskú smotanovú kapustnicu zajedajú sladkou vianočkou aj ich vnúčatá s rodinami. Je pravda, že nad týmto chodom sa každý nový člen rodiny pozastavil, no po ochutnávke si už Vianoce bez nej nevedia predstaviť.

Rozprávanie o tejto nezvyčajnej kombinácii však končí vskutku kuriózne. Nakoniec sa totiž dozvedáme, že hoci si celá rodina gápelskú kapustnicu s vianočkou zobrala za svoju, hlavný importér, pán Eliáš, kapustnicu zajedá zásadne chlebom.

Neberte nám rapidečku

V Hornej Dolnej sme zisťovali, ako si žije Nová Lehota

Oproti nám si pomedzi lesy razí cestu biely nablýskaný mercedes. Autobusový zájazd. V tejto časti sveta a v novembrovom kolorite pôsobí ako päť na oko. Mieri do srdca Považského Inovca, my už opačným smerom, a má dve možnosti. Buď zakotví v lyžiarskom stredisku Bezovec – lenže tam ešte nie je sneh –, alebo sa spustí kilometer poniže. Do rozprávkovej doliny, kde nájdete balzam pre oči a pokoj na duši. Končí v nej jediný linkový autobus, no aj zájazdový sa sem občas zatúla. V tejto doline vyrástla televízna dedina a bijú sa tu dva svety: Nová Lehota s Hornou Dolnou. Obci z názvom Lehota nájdeme na Slovensku vyše päťdesiat. Iba jedna však leží na hranici Trenčianskeho s Nitrianskym krajom, v područí pohoria Považský Inovec, v lone čistej prírody a v blízkosti hradov Tematín, Beckov a Čachtického hradu.

REPORTÁŽ, NOVÁ LEHOTA

Dajte nám svatý pokoj

Nová Lehota má oficiálne 206 obyvateľov, pupočnou šnúrou i históriou je spojená so Starou Lehotou a zo všetkých Lehôt je aktuálne najslávnejšia. Prívlastok Nová jej z časového hľadiska príliš nesedí. Prvá zmienka o obci sa datuje už z roku 1348, vtedy patrila do Tematínskeho panstva. Teraz je v „područí“ televízie Markiza a v hľadáčku celého Slo-

HORNÁ DOLNÁ

venska. V televízii sa na Novú Lehotu díva takmer milión divákov, vždy keď sa nový diel sitkomu Horná Dolná dostane na obrazovky. A pritom sa traduje, že Novú Lehotu založil človek s priezviskom Pokoj.

„Dajte nám s tým svatý pokoj,“ takto dopadol náš pokus pri prvom kontakte s dedinou. So zviálnou otázkou – ako sa vám tu žije? – to nemienime vzdať. Za ostrou zákrutou sa otvára televízne námestíčko. Zovšadiaľ je priaznivý uhol výhľadu, asi preto sa nená-

padne privreli zo dve brány a „zabrnkali“ záclony v oknách. Ako v sicilskom krváku. Aj mladá psičkárka pri pohľade na návštevníkov „zabudla“, čo pôvodne chcela... Narýchlo teda skontrolovala prázdnu schránku, zaradila spiatočku, stiahla psíka na vôdzke späť do brány a zavrela ju zvnútra. Žeby mali domáci cudzích naozaj plné zuby?

Bez pohybu, nula Pudí

Na námestí je pokoj, bez pohybu. Potraviný opodiaľ sú zatvorené. Ich majiteľka maróduje a krčma ešte otvorená nie je, lebo v čase obeda, ešte k tomu v pracovné dni, sa to neopla-

tí. Námestie v Novej Lehote – to je kaplnka v susedstve s evanjelickým kostolíkom a zvonnicou, informačné tabule, autobusová zastávka a pamätník. Domáci ho venovali svojim hrdinom, ktorí bojovali a padli počas dvoch vojen, v mramore je vytesaných osemnásť mien.

Za hodinu námestie prešli tri autá a nula ľudí. Spoločnosť nám robí čierny kocúr a autobusár. Prvý zvláda všetko naraz – leží, stráži pamätník a vykonáva hygienu labiek. Mladý šofér si rozložil robotu efektívnejšie. „Som tu nový, len druhý týždeň. Aby mi prešiel čas, robím v autobuse poriadok. Poumývať dlážku, povyhadzovať odpadky, ale vidíte, veľa roboty nie je. Na najbližší spoj prídu možno dvaja-traja ľudia, ráno a podvečer je to veselšie. Ešte nedávno sa vraj chodilo autobusom aj do Doliny (miestna časť, asi dva kilometre od obce – pozn. aut.), dnes nie je pre koho.“

Nezvaní hostia

Študujeme námestie. Od horizontu pri kultúráku sa strmo skláňa až k televíznej zákrute a obecnému úradu. Premietame si v hlave Hornú Dolnú a porovnáваме s Novou Lehotou. Kde všade sa v čase filmovačiek preháňa legendárna rapidečka, kam sa podel kakaovník, pamiatková atrakcia úspešného seriálu? Pátrame po hniezdočku lásky Eriky Bednárikovej (Petra Polnišová) a Ďura Brmbalíka alias Dana Heribana – po dome s legendárnou latrinou. Po krčme Terezy Peknej (Zuzana Šebová), po kancelárii starostu Karola Frlajza (Peter Sklár)...

„A kto vás sem volal?!“ Táto štipľavá narážka tentoraz nepatrila nám. To len jeden z domácich, ktorému našťastie bolo do reči, podráždene opisoval, ako vypravdal jednu z návštev v obci. „Prídu sem ako veľká voda, zaparkujú si, kde sa im zachce. Robia tu hurhaj, behajú s foťákmi, narobia neporiadok a potom ešte vyprávajú – že tu nič není! Tak

som za nimi zakričal, že ich sem nikto nevolal.“

Čerstvý dôchodca, nazveme ho pán Karol, má chalupu tesne pod televíznou krčmou, ktorá susedí s Frzlajzovým úradom. „My nikoho nevyháňame, ale povedzte mi, čo je to za ľudí, keď si len tak vezmú cudzie. Na krčme, kde sa točí, niekto rozbil okno a zobral odtiaľ parožie. Ani na stene úradu už není cedula Horná Dolná, zmizla. Nečudujem sa štábu, že aj kakaovník a rapidečku radšej poschovávali. Pozor, ale poväčšine chodia ľudia, s nimi sa dám aj do reči,“ dodáva Karol, ktorý sa v seriáli tiež mihol vo vedľajšej hereckej úlohe. Hlavne keď sa točilo v krčme a na ihrisku, robil komparz. A ušiel sa mu od štábu štamperlík na posmelenie pred kamerou? „Ja sa kamery nebojím. Naozajstné poldeci? No to by už len dopadlo! Ved' niektoré zábery, kde sa akože popíja, sa robia aj na štyri razy...“

Bezovec na skok, efekt nulový

Televízny štáb zapojil do seriálu veľa domácich. Kvôli autenticite, miestnemu koloritu, naturelu a súzvuku duší. Efekt vidno. V Novej Lehote je „herectvo“ najfrekventovanejšie povolanie, akurát na vedľajší úväzok a takmer zadarmo. Ak v tom teda nie sú peniaze, čo potom – žeby sláva? Karol si skôr myslí, že ľudia pristali na toto divadlo pre vykúpenie sa zo stereotypu.

„Sranda je, že v dedine nikdy nebolo ochotnícke divadlo, možno len v škole. A koľko hercov tu dneska máme, že?! Ľudia z Markízy, réžo, produkcia aj herci sú fajn, normálni, žiadni nafúkanci,“ vysvetľuje vzájomnú človečinu Karol. Dlhé roky pracoval v lyžiarskom stredisku Bezovec, až do leta tohto roka – ako dievča pre všetko. Tvrdí, Bezovec má zmysel, ľudia ho dobre poznajú. Hlavne v zime býva cesta od Piešťan či od diaľnice na tento smer prepchatá. Pod kopcom parkoviská plné, ubytovacie kapacity tiež. Služby sa zlepšili, len škoda niektorých, v minulosti vychýrených ubytovní. Dnes chátrajú, v jednej vraj aj kone chovali. „Vidíte, my sme kilometer od Bezovca a cestovný ruch nás tu v dedine sotva lízol. Až na kuchárky, recepčné, údržbárov – no nech je to desať ľudí dokopy, čo tam mali alebo majú robotu. Nič viac,“ uzatvára debatu pán Karol.

Hľadá sa rapidečka

Námestím sa nesmelu spúšťa dodávka s považskobystrickou „ešpézetkou“. V nej štyria chlapi, čo sa vracajú domov z týždňovky a hľadajú filmárov. Vraj aj dnes sa tu točí – či nevieme, kde. Žeby ďalšia ponuka na komparz? Posúvame im také info, ako sme ho kúpili od domácich: filmovačka sa nekoná, štáb vždy príde na dva týždne, vtedy je dedina hore nohami. Mal prísť aj skraja zimy, ale si to rozmyslel, asi nestačia natočené strihať... Chlapi z dodávky hľadajú po dedine rapidečku aj kakaovník – neúspešne. Pýtajú sa na

cestu k ihrisku i cintorínu, že sa tam zvečnia na mobil. Aj my sme ich zvečnili, usadených na striedačke pod nápisom DOMÁCI a prevesených okolo futbalovej brány. Tí chlapi sú modeli aj obchodníci. Niečo za niečo: „Počúvajte, fotografko, a tri éčka na poldeci by sa nenašli? Ten štvrtý nemôže, to je šofér...“ Tie éčka by sa našli, len poldeci niet kde kúpiť. Kým otvoria krčmu, chlapov by aj smäd prešiel. V Novej Lehote si treba všetko zaslúžiť:-).

Každé ráno v burgyni

Povyše cintorína sa rozprestiera hlavný družstevný stan. JRD Bezovec bolo kedysi pýchou i zdrojom obživy nielen tejto doliny. „Ket som tam já robila, už za tmy, o pol štvrtej ráno sme maširovali do burgyne, okopávať krumple alebo ge kravám. Šecko pekne týmato rukáma, nije jak dneska namoderno, že sa len kontroluje jako mašina maká. A o ôsmej som už stála doma pri hrncoch. No veru, stopadesát ľudí na družstve mohlo robiť. Čul? Šecko predané, prenajaté, do roboty chodá tré-štyré a na pol ôsmu. No poveďte mi, čo je to za družstevníkov? Celé zle.“

Teta Zuzka Plačková má v jednom jasno – čo na srdci, to na jazyku. Do Novej Lehoty sa privydala pred vyše polstoročím. Dnes je v chalupe sama, na krku má hospodársky dvor a pri ňom nalepené ďalšie dva domy, čo jej padajú na hlavu. „Nezbláznim sa z toho. Deti sa rozutekali, nemajú o to zájem a syna, čo aj mal, som pochovala. Som po operácii srdečka a scem si užít jak sa hovorí každé nové ráno. Osud mi dočulka vác vzal lež dal, ale ja sa tak ľahko nepoložím,“ štartuje v sebe každodenný optimizmus pani Zuzka. Dať sa s ňou do reči chcelo aj kus odvahy. Čo tomu predchádzalo?

Susedky Zuzka a Anežka

Konečne sme objavili miesto, kde v Hornej

Dolnej stojí kakaovník. Aj dom, kde býva Erika Bednáriková. Tá je teraz s Ďurom na „dovolenke“ v Bratislave a najpopulárnejšiu slovenskú latrínu tiež odpratali z dvora, aby nebodaj nedostala „nohy“. Pre úplnosť a poriadok sa žiada dodať, že Erikin televízny dom, kakaovník a dom pani Zuzky sú na

foto: Radovan Stoklasa

jednej kope. A kopolu dopĺňa dom tety Anežky, Zuzkinej susedy.

Vo finále nášho pátrania stáli obe pri plote a hodnú chvíľu si nás premeriavali. „Víte, šelí-jakí ľudé sem chodá. Už to tu skúšali aj faleš-ní odpisovači električky, skoro som ich puscila cez dvere. Teraz chodá novinári, okukuvači, fotá nás, ani sa neopýtajú. Aj mna minule, reku, čo to focíte a on, že vášho psa. A potom som sa našla v časopise. Chodá aj ze štábu, ak volačo treba. Živého zajáca, pustit do dvora na filmovačku alebo naozajsnú dedinskú rekvizitu – ale tí sú naši,“ vyratúva dôvody ostražitosti teta Anežka a Zuzka jej skočí do reči: „Volakedy si tu pripadáme jako v zólogickej, a pritom my dve v Hornej Dolnej ani nehráme.“

Obe dievčence, hoci už majú vyše sedemdesiat, si deň krátia pri plote. Debaty o živote, varení, o všetkom – aj o Hornej Dolnej ich držia v kondícii. „Troška sa to pomenilo, čo sa tu točí ten seriál. Vedá o nás šade, ale čo z toho máme my? Troška je to na škodu. Odjakživa si tu v dobrom nažívame a čul sa nám začne záviť motať pod nohy? Minule kukám, že tá, čo ledva chodí o paličke, v televízore behá ako mladica... Ále, to sú len také sprostosti. Musím povedať, že ket sa filmuje, máme šecko pekne upratané, vyzametané. Funguje nám obchod, krčma, poštarčka chodíva pravidelne, aj autobusy. Bohoslužby sú naordinované až do Nového roka a my si s Anežkou rozumíme. A to ja som evangelička a ona katolíčka... Šetci sa aj tak ráz stretne-me tam hore,“ dodáva pani Zuzka a ukazuje na cintorín.

Dobrá správa pre Hornú Dolnú: kakaovník a rapidečka sa nenašli, ale na vlastné oči sme videli, že „nohy“ nedostali. Sú v bezpečí, dobre strážené, minimálne do najbližšej filmovačky. Teta Zuzka Plačková je nielen dobrá herečka, ale aj policajtko.

Ešte by nás zaujímal, ktorú z možností si vybral nablýskaný mercedes z úvodu reportáže... My sme si vybrali dobre.

Radovan Stoklasa
Martin Petřík

Dočká sa konečne bojnická nemocnica?

Bojnická nemocnica sa tento rok nedočkala dostavby monobloku a operačných sál. Viac ako sedem miliónov sa tu nepodarilo preinvestovať.

Pacienti aj lekári na moderné priestory čakajú už dvanásť rokov. Investíciu ešte v roku 1999 odštartovalo ministerstvo zdravotníctva, vtedajší správca

hornonitrianskej nemocnice.

Do roku 2003 sem zo štátneho rozpočtu putovalo v prepočte necelých 5 miliónov eur, no odvtedy sa na kompletnú dostavbu už viac nedostalo. Medzitým nemocnica prešla do pôsobnosti samosprávneho kraja. Ten na rok 2016 síce vyčlenil peniaze na uzavretie tejto kapitoly nemocnice, no verejná súťaž na dodávateľa sa nakoniec zrušila a teraz ju spustili nanovo. Problém nastal podľa vedenia TSK práve vo verejnom obstarávaní.

Dodávatelia môžu svoje ponuky predložiť do 29. decembra. Tri milióny eur, ktoré župa v tomto roku pre zariadenie vyčlenila, však neprepadne. „Presúvajú sa do budúceho roku, kedy je na dostavbu nemocnice navrhnutých

v rozpočte ďalších vyše päť miliónov eur. A k tomu financie na vybavenie,“ spresnil župan Jaroslav Baška.

Tlačové oddelenie kraja doplnilo, že celkové investície do oblasti zdravotníctva v roku 2017 presiahnu sumu 8,9 mil. eur. V NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach kraj počíta s vybavením monobloku prístrojovou technikou, vybudovaním pracoviska CT a vypracovaním projektovej dokumentácie na internú JIS. V NsP Myjava zasa ráta s obstaraním servoventilátora a vysokofrekvenčnej ventilácie a v NsP Považská Bystrica s komplexnou rekonštrukciou a modernizáciou kuchyne a vypracovaním projektu na rekonštrukciu pôrodnej sály a rekonštrukciu internej JIS. (ver)

Klimatizácia, pásy, vozíky aj wifi

Cesty v Trenčianskom kraji v novembri „opustili“ posledné staré autobusy.

V prímestskej autobusovej doprave SAD Trenčín ich nahradila tridsiatka moderných nováčikov. Cestujúci v Považskej Bystrici, Púchove, Ilave, Trenčíne, Novom Meste nad Váhom a na Myjave sa môžu tešiť na pohodlnú a bezpečnejšiu jazdu. Klimatizácia a bezpečnostné pásy sa stávajú samozrejmosťou už aj v hromadnej doprave. Myslelo sa aj na tých, ktorí si cestu autobusom nevedia predstaviť bez wifi pripojenia. „Na cesty zároveň zaraďujeme

za autobusy dva vozíky, ktoré budú slúžiť cyklistickej verejnosti. Dodnes bicykle zaberali priestor v autobusoch, odteraz na špeciálne vybraných trasách so zvýšeným pohybom cyklistov budú jazdiť autobusy s cyklovozímkami,“ priblížil ďalšiu z novinek predseda predstavenstva SAD Trenčín George Trabelssie. Modré trenčianske autobusy ročne prepravujú takmer 16 miliónov cestujúcich, tie nové chcú prilákať na prímestskú dopravu ďalších. Omladený vozový park sa pritom neodrazí na cene cestovného. (ras)

Na opravu ciest viac ako vlani

Krajský parlament na budúci rok vyčlenil v rozpočte päť miliónov eur na opravy ciest. V porovnaní s rokom 2016 komunikáciám pripadne o 440-tisíc eur viac.

Opraviť by sa malo 34 úsekov v celkovej dĺžke takmer 38 kilometrov. Na lepších cestách budú vodiči jazdiť v každom z okresov Trenčianskeho kraja. Na ich opravy pôjdu z päťmiliónového balíka eur rovné štyri. Zvyšný milión použijú cestári na veľko-

plošnú opravu ciest druhej a tretej triedy. Žiadna z opráv by však nemala byť len „lepením diier“.

S podobnými kúskovými revíziami kraj prestal pred tromi rokmi. Novým trendom je, naopak, ušetriť peniaze a využiť ich na súvislú rekonštrukciu, ktorú motoristi a cestujúci aj reálne pocítia. Trenčiansky samosprávny kraj vlastní spolu takmer 350 kilometrov ciest druhej triedy, viac ako tisíc kilometrov tretej triedy a 635 mostov. (map)

Kam v našom kraji?

január - február 2017

5.11.2016 – 29.1.2017
Farebný svet v kocke

Miesto konania: kasárne, Trenčiansky hrad
 Organizátor: Trenčianske múzeum, Trenčín
 Web: www.muzeumtn.sk

24.11.2016 – 27.1.2017
Zatratená elegancia / Buržoázny prepych

Miesto konania: výstavné priestory Hornonitrianskeho múzea v Prievidzi
 Organizátor: Hornonitrianske múzeum v Prievidzi
 Web: www.muzeumpd.sk

2.12.2016 – 5.1.2017
JOZEF VYDRNÁK / LOGOS (MAĽBA, KRESBA, GRAFIKA)

Miesto konania: výstavné priestory TSK
 Organizátor: Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne
 Web: www.tnos.sk

3.12.2016 – 15.1.2017
Od Lucie do Troch kráľov

Miesto konania: Mestská veža, Trenčín
 Organizátor: mesto Trenčín
 Web: www.visittrencin.sk

9.12.2016 – 21.1.2017
Eva Mišáková Abelová – Eva jablkom uhryznutá

Miesto konania: Galéria M. A. Bazovského, Trenčín
 Organizátor: Galéria M. A. Bazovského
 Web: www.gmab.sk
 Anotácia: Výstava maliarskej tvorby a kresieb Evy Mišákovskej Abelovej.

14.12.2016 – 20.1.2017
AMA 2016

Miesto konania: Galéria Regionart pri RKC v Prievidzi
 Organizátor: Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi
 Web: www.rkcpd.sk
 Anotácia: Tvorivá súťaž a výstava z tvorby neprofesionálnych výtvarníkov okresu Prievidza.

1.1. – 31.1.2017
Misia v kontextoch a súvislostiach

Miesto konania: Kino Panorex Nová Dubnica
 Organizátor: Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne
 Web: www.tnos.sk

1.1.2017
Farský vianočný koncert

Miesto konania: Kostol Najsvätejšej Trojice
 Organizátor: Farnosť Bánovce nad Bebravou
 Web: www.kulturabn.sk
 Anotácia: Farský spevokol, farský komorný orchester a spoločenstvo AVE.

7.1.2017
Hviezdny cestopis

Miesto konania: Hvezdáreň v Partizánskom
 Organizátor: Hvezdáreň v Partizánskom
 Web: www.hvezdaren.sk
 Anotácia: Virtuálna prehliadka januárovej hviezdnej oblohy.

8.1.2017
Novoročný koncert

Miesto konania: Kostol Najsvätejšej Trojice
 Organizátor: Farnosť Bánovce nad Bebravou a ZUŠ D. Karloša
 Web: www.kulturabn.sk; www.zusdkbanovce.sk

9.1. – 6.2.2017
Poľovnícke motívy v dielach Ladislava Sulíka – výstava

Miesto konania: výstavné priestory TSK
 Organizátor: Trenčianske osvetové stredisko
 Web: www.tnos.sk

9.1. – 17.3.2017
Stretnutie – Setkání

Miesto konania: výstavné priestory TSK
 Organizátor: Trenčianske osvetové stredisko a Klub kultúry Uherské Hradiště
 Web: www.tnos.sk

10.1.2017
FINA – Svetová liga vo vodnom póle

Miesto konania: NCVP – Národné centrum vodného póla Nováky
 Organizátor: Slovenský zväz vodného póla, Klub vodného póla Nováky
 Web: www.ncvp.sk

13.1.2017
Orchester Jána Berkého Mrenicu – Diabolské husle & Jana Orlická

Miesto konania: Blue Note Jazz and Music Club, Nové Mesto nad Váhom
 Organizátor: Blue Note Jazz and Music Club, Nové Mesto nad Váhom
 Web: www.bluenote.sk

14.1.2017
Gurmán Ples

Miesto konania: Dom kultúry Bánovce nad Bebravou
 Organizátor: reštaurácia Diva, Bánovce nad Bebravou
 Web: www.divarestaurant.sk; www.kulturabn.sk

Poľovnícky ples v Kálnici

Miesto konania: Kultúrny dom Kálnica
 Organizátor: Poľovnícke združenie Kálnica
 Web: www.kalnica.sk

15.1.2017
Javorina, Javorina...

Miesto konania: sála mestského kultúrneho strediska, Nové Mesto nad Váhom

6. január 2017
Jazda Trojkráľovou električkou

Miesto konania: jazda na trase Trenčianske Teplice – Trenčianska Teplá

Začiatkom roka vyrazí na trať legendárna električka medzi Trenčianskou Teplou a Trenčianskymi Teplcami. Viac ako storočný vláčik bude tentoraz premávať počas sviatku Zjavenia Pána – Troch kráľov, teda 6. januára. Z Trenčianskej Teplej vyrazí na koľaje o 13:00, 15:00 a 17:00. „Táto akcia patrí medzi populárne a navštevované. Je po advente, po Vianociach a ľudia sa chcu ešte trošku zabaviť. Aj v tomto prípade však hrá hlavnú úlohu dobré počasie, ktoré, dúfam, na Troch kráľov budeme mať,“ povedal Dušan Nosál, riaditeľ neziskovej organizácie TREŽ, ktorá sa o prevádzku električky stará.

Organizátor: mesto Nové Mesto nad Váhom, Klub podjavorinských rodákov v Bratislave, novomestská pobočka KPR a OZ Javor
 Web: www.nove-mesto.sk; www.msks.sk

16.1.2017
Rodinný prievan

Miesto konania: veľká sála KC Bojnice
 Organizátor: Kultúrne centrum Bojnice
 Web: www.kcbojnice.sk

18.1.2017
Astronomické observatóriá na Zemi a vo vesmíre

Miesto konania: Hvezdáreň v Partizánskom
 Organizátor: Hvezdáreň v Partizánskom
 Web: www.hvezdaren.sk

19.1.2017
„Čo je suicidalita a sebapoškodovanie“

Miesto konania: Verejná knižnica Michala Rešetku, Hasičská ulica 1, Trenčín,
 Organizátor: regionálne združenie Ars Vivendi, Liga za duševné zdravie
 Web: www.vkmr.sk

20.1.2017
Ples mesta Partizánske

Miesto konania: Dom kultúry Partizánske
 Organizátor: mesto Partizánske
 Web: www.partizanske.sk

21.1.2017
Hasičský ples

Miesto konania: obec Kálnica
 Organizátor: DHZ Kálnica
 Web: www.kalnica.sk

Štvrtý charitatívny ples

Miesto konania: Spoločenský dom (bývalé kino), Nové Mesto nad Váhom
 Organizátor: mesto Nové Mesto nad Váhom
 Web: www.nove-mesto.sk

Šikovníci na Záhradníckej ulici – téma: Fašiangové hry

7. december – 17. január 2017
FOTO 15x15

Miesto konania: Mestské kultúrne stredisko Bánovce nad Bebravou
 Mestské kultúrne stredisko a Fotoklub Rokoš pripravili výstavu fotografií 15x15 FOTO. Ide o výsledok súťaže fotografických klubov, ktoré sa zapojili do Petzvalovho mapového okruhu. Súťaž trvala osem mesiacov, počas ktorých si fotokluby vymieňali balík 15 súťažných fotografií a hodnotili ich. V Bánovciach uvidíte všetky fotografie pohromade do 17. januára 2017 počas otváracích hodín mestského kultúrneho strediska. Vystavené sú aj diela bánovského fotoklubu Rokoš, ktorý v súťaži obsadil tretie miesto. „Táto súťaž nemá danú tému. Výstava tak neobsahuje povedzme len zábery krajínok, ale sú tam aj rôzne portréty, štylizované fotografie, krásne zábery prírody,“ priblížila Veronika Štrbavá z mestského kultúrneho strediska.

Miesto konania: RKC v Prievidzi
Organizátor: Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi
Web: www.rkcpd.sk

Ples združenia obcí Bánovecko

Miesto konania: Mestské kultúrne stredisko Bánovce nad Bebravou
Organizátor: Združenie obcí Bánovecko a Mestské kultúrne stredisko Bánovce nad Bebravou
Web: www.kulturabn.sk; www.banovecko.eu

Ples seniorov

Miesto konania: Posádkový klub Trenčín (Dom armády)
Organizátor: Jednota dôchodcov na Slovensku, Mesto Trenčín
Bližšie informácie: 0915 707 041

25.1. – 3.3.2017

PRIZMA 2017

Miesto konania: Galéria Regionart pri RKC v Prievidzi
Organizátor: Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi
Web: www.rkcpd.sk
Anotácia: Súťaž a výstava z tvorby neprofesionálnych fotografov hornej Nitry.

27.1.2017

Piatky pre deti: Pinocchio

Miesto konania: Mestské kultúrne stredisko Bánovce nad Bebravou
Organizátor: Mestské kultúrne stredisko Bánovce nad Bebravou a Materské centrum Anjelikovo
Web: www.kulturabn.sk

28.1.2017

Šikovníci na Záhradníckej ulici – téma: Maľovanie na sklo

Miesto konania: RKC v Prievidzi
Organizátor: Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi
Web: www.rkcpd.sk

Swing ples

Miesto konania: Kursalon Trenčianske Teplice
Organizátor: Kursalon Trenčianske Teplice
Web: www.kursalonteplice.sk
Anotácia: Najswingovejšia udalosť plesovej sezóny opäť v Tepliciach.

To nemá chybu – predstavenie Radošínskeho naivného divadla

Miesto konania: Kino Mier, Považská Bystrica
Organizátor: PX Centrum Považská Bystrica
Web: www.pxcentrumpb.sk

2.2. – 17.3.2017

Stredoveké nálezy zo stredného Ponitria

Miesto konania: výstavné priestory Hornonitrianskeho múzea v Prievidzi
Organizátor: Hornonitrianske múzeum v Prievidzi v spolupráci s Tribečským múzeom v Topoľčanoch
Web: www.muzeumpd.sk

4.2.2017

Kozmonautika v roku 2017

Miesto konania: Hviezdna sála – Hvezdáreň v Partizánskom
Organizátor: Hvezdáreň v Partizánskom
Web: www.hvezdaren.sk

4.2. – 4.3.2017

Zimné slávnosti Hornonitria

Miesto konania: obce hornej Nitry

15. február 2017 Valentínske pohľady do vesmíru

Miesto konania: kupola – Hvezdáreň v Partizánskom

Svätý Valentín je patrónom všetkých zaľúbencov. Jeho sviatok v polovici februára oslávia aj vo Hvezdárni v Partizánskom. Svojim návštevníkom ponúkne okrem valentínskych pohľadov do vesmíru aj sladkú odmenu. „Táto tradičná akcia určená zamilovaným je predovšetkým spojená s pozorovaním objektov hviezdnej oblohy. V tento deň, teda 15. februára 2017, budú dominantnými objektmi na oblohe planéta Venuša a planéta Mars,“ uviedol riaditeľ hvezdárne Vladimír Mešter. No pokiaľ v tento deň počasie nebude priat' pozorovaniu neba, návštevníci zažijú virtuálnu prehliadku prostredníctvom špecializovaného astronomického programu.

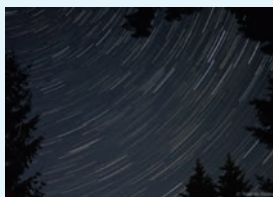

foto: Valentín Korinek

Organizátor: Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi, OZ Hornonitrie, obce Pravnianskej doliny
Web: www.rkcpd.sk

5.2.2017

Krasňanci – koncert heligonkárov z Krasňan

Miesto konania: Kino Mier, Považská Bystrica
Organizátor: PX Centrum Považská Bystrica
Web: www.pxcentrumpb.sk

6.2. – 10.2.2017

Fašiangy v Gazdovskom dvore

Miesto konania: Myjava časť Turá Lúka – Gazdovský dvor
Organizátor: Centrum tradičnej kultúry v Myjave
Web: www.ctkmyjava.sk

11.2.2017

Reprezentačný ples športovcov

Miesto konania: Mestské kultúrne stredisko Bánovce nad Bebravou
Organizátor: Mestské kultúrne stredisko Bánovce nad Bebravou
Web: www.kulturabn.sk
Anotácia: Ples spojený s odovzdávaním ocenení športovcom mesta Bánovce nad Bebravou

12.2.2017

Mestský detský karneval

Miesto konania: Kino Mier, Považská Bystrica
Organizátor: PX Centrum Považská Bystrica
Web: www.pxcentrumpb.sk

14.2.2017

Šikovníci na Záhradníckej ulici – téma: Sladký

Valentín
Miesto konania: RKC v Prievidzi
Organizátor: Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi

foto: www.pxcentrumpb.sk

28. február 2017

Fašiangy v meste

Miesto konania: pred kinom Mier, Považská Bystrica
Záver februára sa bude vo viacerých mestách a dedinách niesť vo fašiangovom duchu. Inak to nebude ani v Považskej Bystrici, kde taktiež oslávia koniec obdobia hodovania, veselosti a zábav. Fašiangy v meste odštartujú 28. februára pred kinom Mier. Už od 16:00 tu začne vyhrávať dychová hudba, neskôr návštevníkov roztancujú tradičné masky a pochutnajú si aj na šiškách. Spoločne si poplávajú aj nad pochovaním basy. „Práve masky tancujúce s ľuďmi a následne pochovávanie basy znamenajú poslednú zábavu pred príchodom 40-dňového pôstu,“ vysvetlila riaditeľka PX Centra Anna Kardošová.

Web: www.rkcpd.sk

Kysucká vrchárska heligónka a Štefan Hruštinec – hudobno-zábavný program

Miesto konania: Kino Mier, Považská Bystrica
Organizátor: PX Centrum Považská Bystrica
Web: www.pxcentrumpb.sk

18.2. – 19.2.2017

Koncert Dychového orchestra ZUŠ Považská Bystrica

Miesto konania: Kino Mier, Považská Bystrica
Organizátor: PX Centrum Považská Bystrica
Web: www.pxcentrumpb.sk

20. – 24.2.2017

Fašiangové veselie

Miesto konania: priestory Hornonitrianskeho múzea v Prievidzi
Organizátor: Hornonitrianske múzeum v Prievidzi
Web: www.muzeumpd.sk

22.2.2017

Valentínska kvapka krvi

Miesto konania: Mestské kultúrne stredisko Bánovce nad Bebravou
Organizátor: Národná transfúzna stanica Trenčín MKS Bánovce nad Bebravou
Web: www.kulturabn.sk

24.2.2017

Kultúra 2016

Miesto konania: Dom kultúry Prievidza
Organizátor: Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi a ostatní organizátori
Web: www.rkcpd.sk
Anotácia: Slávnostný večer s vyhodnotením najúspešnejších a jubilujúcich kolektívov a jednotlivcov za rok 2016.

25.2.2017

Ilavské zabíjačkové hody

Miesto konania: priestory pred domom kultúry a hasičskou zbrojnicou, Ilava
Organizátor: mesto Ilava
Web: www.ilava.sk

Fašiangová sobota

Miesto konania: Kúpeľné námestie, Trenčianske Teplice
Organizátor: mesto Trenčianske Teplice
Web: www.teplice.sk
Anotácia: Tradičné podujatie so zabíjačkovými špecialitami a kultúrnym programom.

Maškarný ples

Miesto konania: Hotel Panorama, Trenčianske Teplice
Organizátor: Hotel Panorama
Web: www.hoteltrenciansketeplice.sk

Fašiangy v meste

Miesto konania: mesto Bánovce nad Bebravou a MKS Bánovce nad Bebravou
Organizátor: folklórny súbor Drienovec a dobrovoľní hasiči z Bánovca nad Bebravou, Mestské kultúrne stredisko Bánovce nad Bebravou
Web: www.kulturabn.sk
Anotácia: Fašiangový sprievod mestom zo Základnej umeleckej školy D. Kardoša na hasičovňu. Večerná zábava v Mestskom kultúrnom stredisku v Bánovciach nad Bebravou.

26.2.2017

Považská hitparáda – 35. kolo pesničkovej súťaže

Miesto konania: Kino Mier, Považská Bystrica
Organizátor: PX Centrum Považská Bystrica
Web: www.pxcentrumpb.sk

27.2. – 3.3.2017

Jarné prázdniny vo hvezdárni – Hviezdna brána alebo sci-fi verzus realita

Miesto konania: Hviezdna sála – Hvezdáreň v Partizánskom
Organizátor: Hvezdáreň v Partizánskom
Web: www.hvezdaren.sk

28.2.2017

Fašiangy v meste

Miesto konania: pred kinom Mier, Považská Bystrica
Organizátor: mesto Považská Bystrica a PX Centrum Považská Bystrica
Web: www.pxcentrumpb.sk; www.povazska-bystrica.sk

Všetkým ľuďom melen v našom kraji
 želám krásne, požehnané Vianoce
 a bohatého Ježiška. Užite si čo najviac
 rodinnej pohody a radosti v blízkosti
 ľudí, ktorých máte radi. Oddýchnite si,
 nadeľte energiu a v plnej sile,
 dobrom zdraví privítajte Nový rok 2017.

Jaroslav Baška

Z POŠTY

Dobrý deň prajem, prosím Vás, ako si môžem zohnať dvojmesačník „Trenčín region“? Bývam v Dubnici. Ďakujem za odpoveď.

Zelenková Jarmila

Sme radi, že vás náš dvojmesačník zaujal, a samozrejme, Trenčín región je k dispozícii aj v mestách. V obciach do 2000 obyvateľov ho ľudia dostávajú priamo do schránok, vo väčších obciach a v mestách nás nájdete napríklad na obecných, mestských úradoch. Aj naďalej prajeme príjemné čítanie.

Rozprávkový dom na Myjave je úžasný. Pred pár rokmi som tam bola. Prvý raz ma potešilo, keď som interiér objavila aj v detskej rozprávke Spievankovo. Už na prvý pohľad som ho tam spoznala. A teraz, keď som domček zbadala na titulnej strane, tak som si o ňom opäť rada prečítala. Určite odporúčam návštevu aj ostatným, aj keď som niekde na facebooku čítala, že sa niektorým zdá vstupné drahé.

Andrea z Bánoviec

Dobrý deň,
 koncom leta sme si s chuťou prečítali článok o kúpeľoch v Trenčianskych Tepliciach aj hodnotenie „kúpeľnej polície“. Písali ste, že pôjde o seriál, no v nasledujúcich číslach som nič o kúpeľoch nenašla. Rozmysleli ste si to alebo mám ešte čakať?

Nedočkavý čitateľ z Nimnice

Kúpeľníctvu sa v našich novinách budeme venovať. Aj seriálu, ktorý sme naštartovali. Avšak, aby bola návšteva prekvapením, a teda aj objektívne hodnotená, nesmieme prezradiť viac. Neprestávajú nás teda čítať, do kúpeľov vás čoskoro zoberieme.

Myjavské Gymnázium je top

Rád by som sa aj na tomto mieste pochválil a zároveň poďakoval kolegom. Naše gymnázium totiž agentúra INEKO ohodnotila ako to najlepšie na Slovensku v rokoch 2014 – 2016. Okrem iného hodnotili aj tzv. „pridanú hodnotu školy“, čo je pomer medzi vedomosťami, s ktorými žiaci do školy nastúpili, a vedomosťami, s ktorými odchádzali. V skratke, čo ich škola dokázala naučiť. Práve v tejto kategórii sa myjavské gymnázium v tomto roku umiestnilo na 6. priečke z 240 slovenských gymnázií.

Radim Kovařík,
 zástupca riaditeľky školy

Z myjavského gymnázia prišla ešte jedna skvelá správa. V Moskve sa od 21. – 25.

novembra 2016 konala 14. medzinárodná olympiáda v ruskom jazyku. Finále sa zúčastnilo 159 žiakov z 31 krajín. Účastníkov olympiády a hostí privítal Vitalij Kostomarov, prezident a zakladateľ Inštitútu A.S. Puškina so slovami: „Gratulujem vám. Už len tým, že ste pricestovali do Moskvy na finále, ste sa stali víťazmi. Otvárajú sa pred vami veľké možnosti.“ Olympiády sa zúčastnil aj študent myjavského gymnázia Ivan Pančiak. Z celosvetovej súťaže si priniesol dve medaily - 1. miesto za najlepší sloh – vybral si tému „ekológiu“ a 2. miesto v súťaži „Mladý rečník“.

Natália Šipošová,
 učiteľka ruského jazyka

*Prijemné prežitie vianoc
 a úspešný rok 2017 praje kolektív
 KOČR Trenčín región*

Křížovka

V křížovke je ukryté príslovie:

Vianoce sú s tými,...

VYHRAJTE KNIŽKY!

Ak chcete získať balíček s knižnými publikáciami od KOČR Trenčín región, pošlite správne riešenie aktuálnej křížovky do 30. januára 2016 na náš redakčný email: redakcia@trenclinregion.sk. Nezabudnite pridať adresu, prípadne telefonický kontakt Troch správnych riešiteľov uverejníme v nasledujúcom čísle a darčeky pošleme poštou. (red)

Autor křížovky: Juraj Mitošínska	aker, po česky	jestvujete	otáčavé časti strojev	Pomôcky: pampa, re-torta, em, IMP, pool	mučí, trýzni	osem, po ne-mecky	meravosť	citoslouve trúbenia	africký jazyk	kilogram (hovor.)		zoberie	skorá, včasná (kniž.)	odletelo	základ pre biele omáčky	
automatizovaný systém riadenia				odborník v taktike pole							zárez na rováši kmitli					
1. časť tajničky																
krivula (chem.)								obližneš vzťah, po česky								
Pomôcky: eternit, Ahasver, ibo, res	nadíde, začne sa	Oľga (dom.) behom obchádzaš				výkonný výbor EČV Bardejova			ohmatáva (zried.) mávneme							
podzemná skrýša lišky					prejav lásky z vajca (z lat.)					skratka leukocytu značka miliampéra			štvorček (typ.) prestanem sniť			
podradovacia spojka				2. časť tajničky privreté dlane								podľa, po česky niečo vzáčne				
existuješ			skratka hemoglobínu rytmus			cudzokrajné zviera skutočne					spoločný fond skr. pre respektíve					
hlucháňovi podobný lesný vták						Hospodárske noviny ryľovať, po česky				vec (z lat.) osobné zámeno			programovací jazyk	Teodora (dom.)		
túlavý Žid								strešná krytina chránené nátežisko								
3. časť tajničky																
stále, naďalej					odsekne					juho-americká rovinatá step						

NAJBLIŽŠIE ČÍSLO prinesie

Predstavujeme

okres Prievidza aj na tanieri

Kúpeľná polícia

navštívili sme ďalšie z kúpeľov v našom kraji – ktoré? Čítajte v ďalšom čísle.

Otestujte si vedomosti o novomestskom okrese

1. Podľa ktorej významnej osobnosti regiónu je nazvaný divadelný festival, ktorý sa tradične organizuje v Novom Meste n./V.?

- Eudmily Podjavorinskej
- Aničky Jurkovičovej
- Eleny Čepčekovej

2. Ktorá z obcí okresu sa považuje za centrum protifašistického odboja?

- Modrovka
- Potvorice
- Bzince pod Javorinou

3. Okres Nové Mesto n./V. obdarila históriou trojicou hradov – ktoré sú to?

- Tematín, Beckov, Čachtice
- Beckov, Čachtice, Lednica

c) Lednica, Tematín, Považský hrad

4. Okres Nové Mesto má 34 obcí. Ktorá z nižšie uvedených tam nepatrí?

- Potvorice
- Moravany n./V.
- Očkov

5. Legendárny herec Jozef Kroner prežil zamladi časť života v novomestskom regióne. V ktorej obci pomáhal vyrábať kočíky?

- Lúka
- Častkovce
- Brunovce

Správne odpovede: 1/b, 2/c, 3/a, 4/b, 5/c

Trenčín región, dvojmesačník, január – február 2017, číslo: 1, ročník II., vyšlo:

15.12.2016. Vydáva: Trenčín región, krajská organizácia cestovného ruchu (KOČR), adresa: Trenčín región – krajská organizácia cestovného ruchu, K dolnej stanici 7282/20A, 911 01 Trenčín, IČO: 42377897, poštová adresa: P.O.BOX

71, 911 01 Trenčín. Redakčná rada: Eva Frývaldská, Veronika Rezeková, Angelika Sekelová. Redakcia: Radovan Stoklasa – šéfredaktor a kolektív autorov. Foto: Radovan Stoklasa, archív redakcie – ak nie je uvedené inak. Kontakty – email: redakcia@trenclinregion.sk, web: www.trenclinregion.sk.

Náklad: 106 000 ks, distribúcia v Trenčianskom samosprávnom kraji: obce do 2000 obyvateľov – do schránok, obce a mestá nad 2000 obyvateľov: OcÚ, MsÚ, elektronická podoba:

www.trenclinregion.sk. Zaregistrované na MK SR, EV 5360/16, ISSN 2453-7942. Autorské práva vyhradené – použitie len so súhlasom vydavateľa.

Redakčná uzávierka čísla I/II: 8. decembra 2016, najbližšie číslo vyjde 24. februára 2017.

Páračky. Z tradície rarita?

Páračky na hornom Ponitří, hlavne v okolí Prievídze, boli veľmi obľúbené u všetkých vrstiev dedinskej komunity. Ved' sa na nich stretali ľudia pri práci, vypočuli a vyzprávali si rôzne príbehy, legendy, zaspievali si, dobre sa zabavili a ešte si aj pochutnali na tradičných jedlách. Má to však jeden háčik. Z niekdajšej tradičnej slovenskej ľudovej kultúry sa pomaly stáva rarita. Páračky totiž vymierajú – ako ich zachrániť? Recept ponúkame v nasledujúcich riadkoch.

Oči, uši aj poháriky

Čarovný večer párania peria a tajomných príbehov pripravili poslednú tohtoročnú novembrovú sobotu v Nedožeroch-Brezanoch. Pri vstupe si hostí uctili pohárikom slivovice, miestne matičiarky priblížili krátkou scénkou atmosféru páračiek, aby rozniesli po stoloch v preplnenej sále perie na páranie či orechy na lúskanie. Šikovnejší si vyskúšali aj viazanie masteníciek

z husích pier.

Nielen oči s ušami si prišli na svoje. Chuťové poháriky omámila výborná melencová polievka s čerstvým chlebičkom aj domáce pagáčiky a šišky. Všetko iba za symbolické konzumné dve eurá, vstup v kroji bol zdarma. Organizátorky sa vrteli v jednom kole. Roznášali jedlo, zbierali popárané perie, vylúskané orechy, ktoré nestihli brigádnici pojesť, rozdávali dobrú náladu a úsmevy. Vyčarili ich aj u prítomných divákov pri žrebovaní tomboly s veselými cenami, ktoré výhercov prekvapili a niekedy i zaskočili.

Páralo sa v každom dome

V kuchyni sa obracali ženy, ktoré si pamätali páračky z vlastnej skúsenosti. „Perie sa páralo skoro v každom dome, zvlášť gazdiné, čo chovali husi. Dávalo sa na stôl v hlinených hrncoch, odpad sa hádzal pod nohy, ale aj kostanky sa pozbierali, lebo sa šetrilo,“ priblížila takmer zabudnutú činnosť Valéria Šimová.

Podľa jej spomienok sa kostanky dávali do spodných vankúšov, aby nepichali, lebo vrchné boli plnené páperím. Na páračkách sa vo veľkých domoch zišlo aj dvadsaťpäť žien a dievčat, v malých tak päť až šesť. Boli aj také gazdiné, čo si aj cez deň driapali. Chudobnejší ponúkli chleba, čaj, bohatší napiekli koláčov, na pitie čaj s rumom, hriate. Na páračkách bolo vždy veselo, spievalo sa, ale nesmel byť prievan, aby sa páperie nezvírilo. „Rozprávali sa rôzne tajomné príbehy, ako a kde strašilo, koho vodilo. S tým mali problém najmä chlapi. Keď si vypili, vodilo ich aj po cintorínoch. Údajne to mal na svedomí svetlonos a neraz aj do hrobov popadali. Ženy to vedeli podať tak strašidelne, až sa niekedy samy počas rozprávania báli. Mláďenci boli najskôr v krčme a potom išli do domu, kde sa páralo perie. Spievali pod oblokom, niekedy pustili do izby vrabca a ten vyplašený poletoval a víril páperie. Po skončení práce sa v izbe spievalo, tancovalo, s mládežou chodili muzikanti s cimbalom, husľami, trúbkou a bubnom,“ dodala Valéria Šimová.

Ženy sa báli a strašidlá utekali

„Moja mama a suseda teta Hela boli veľké výmyselníčky. Keď sa v Kanianke páralo perie na dolnom konci, chceli tie ženy postrašiť. Pod zvonnicou sa prezliekli za mátohy a išli strašiť na páračku. Ale ženy požiadali svojich mužov, aby ich prišli zobrať. Báli sa, vraj ich niečo straší. Tieto dve výmyselníčky to však nevedeli. Prišli pred dom, kde sa páralo, začali strašiť a vtom vybehli chlapi. Strašidlá museli utiecť, naháňali ich až na cintorín, kde si ľahli medzi hroby. Chlapi behali okolo, a keď sa nič nehýbalo, odišli preč. Obidve ženy sa vrátili pod zvonnicu, prezliekli sa a išli domov. Na druhý deň sa o tom všade rozprávalo, ale ony sa veru nepriznali,“ prezradila úsmevnú príhodu Janka Hanková.

O dobrú náladu sa v Nedožeroch-Brezanoch starala cimbalová muzika Braňa Jakubisa. Atmosféra v sále pripomínala tú páračkovú – aj tu sa rozprávali rôzne príbehy a najviac si to očividne užívali deti. Nikomu sa akosi nechcelo ísť domov, hostia sa rozchádzali okolo polnoci a tešili sa na páranie peria v Nedožeroch-Brezanoch zasa o rok.

Leo Kužela

foto: Leo Kužela a Pavol Remiáš

